Hrabanus Maurus, In Leviticum

...rum. Occidet eum in loco in quo occi-
dunt holocaustomata. Quia autē occidi p
...n addidit. Nec enim in sacrificio peni
tentiae alterius adiutorius. Qd testa
tur iacobus. Orate dicens pro alterutrū
ut sanemini; Sed multo magis iustorum
utimur adiutorio. Ipse enim subdidit.
Multum enim valet oratio iusti assidua;
Ubi autem occident? Idem secundū Lex
inconspectu dni; Pro peccato quippe
in conspectu dni confitēri necessarium
habemus. Propter quod dixit dauid.
Peccatum meum cognitū tibi feci. et in
iustitias meas non operui. Dixi pronun
tiabo aduersum me iniustitiam meam dño.
Et tu remisisti impietatē cordis mei;
Propterea legislator hic mandat. Et effū
&ponet sacerdos sanguinem peccati digito
super cornua altaris holocaustomatis; Sangui
nem autem peccati appellauit qui pro peccato offertur;
Huius primitias sacerdos xps super cornua
altaris holocaustomatis offert & dedicet per
crucem suam; Sicut enim altare holocaustomatis
dni corpus est; Huius procul dubio cornua
tetigerit; Deq; ubique dixit. Cornua eius
...
...ti eius. Necessario sin sanguinis qui pro
offertur. quia opus crucis & effectus
peccatorū nostrorum est remissio; Quod
reliquum sanguinem fundet ad basim

autem pœnitentia
dicationi tribuit
est. ut omnis ho
do saluetur;
uocem illam dñi
doctoralem. pœ
quabit enim re
autē auferens a
denicamus pacifi
desiderium furi
intendat. Tunc
offerentu impe
tari; Sed quisi
tasum addidit.
dos & dimittetur
sumus peccata n
xps autē nobis p
Si autem de
tuetimam propi
immaculatam.
eius. Et immola
lent holocaustc
q: sacerdos de
&rangens corn
reliquum fund

Wolfenbüttel SLA
12 Slg 11

[illegible] sacerdotis occidi

rum · Occidens enim in loco in quo ho-
dimur holocaustomata · Quia autē occidat
p̄ponuddidit · Licet enim in sacrificio pen
tentie alternis uti adiutoriis · Q̄d testa
tur iacobus · Orate dicens pro alterutrū
ut sanemini; Sed nunc magis iustorum
utimur adiutorio · Ipse enim subdidit ·
Multum enim ualet & oratio iusti assidua;
Ubi autem occident: idem secundū Lxx
inconspectu dñi; Pro peccato quippe
in conspectu dñi confringi necessarium
habemus · Propter quod dixit dauid ·
Peccatum meum cognitū tibi feci. et in
iustitia mea non operui · Dixi pronun
tabo aduersum me iniustitiam meam dño.
Et tu remisisti impietatē cordis mei;
Propterea legislator hic uoluit · Et ponet
& ponet sacerdos sanguinem peccati digito
super cornua altaris holocaustomatis; Sangui
nem autem peccati appellauit quia pro peccato offertur;
Huius primitiuas sacerdos xps super cornua
altaris holocaustomatis offerens dedicet per
crucem suam; Sicut enim altare holocaustomatis
dni corpus est: Huius procul dubio cornua
extruxerit: de qua habacuc dixit · Cornua

[illegible] sanguinis qui prop
offertur · quia opus crucis & effectus
peccatorum nostrorum est remissio; Quod
reliquum sanguinis fundet ad basim

autem pro nra
dicationem tribuit
est · ut omnis ho
do saluetur;
uocem illam dñi
doctoralem · pen
quabit enim req
autē auferens a
dauicamus pacifi
desiderium furi
intendat · Tunc
offerentu impue
tari; Sed quisi
tasium addidit ·
dos & dimittetur
sumus peccata n
xps autē nobis p

§ Sin autem de
§ uictimam propr
§ immaculatam ·
§ eius · Et immola
§ lent holocauste
§ q: sacerdos des
§ & frangens corn
§ reliquum · fund

Wolfenbüttel StA
12 Slg 11

bis pannū capris parientibus quidā
so&us tempore hiemis. quidam autem
estate generantur ; Cumergo tale
habeant. per hiemem tristitiam pœniten
tiae docet ; In tristitia quippe hic & fle
tu filios generat. Sed tamen filii eius
non sunt absq; sacrificio probati ; Unde
existimo b gedosi, Ideſt chimarros offerre
pœnitentes. utpote fluctuantes præcepto
ut & quidquid sordibus undarū a peccati se
rigentibus repugnantes misericorditer
omnino saluabuntur ; Si enī maneant
in pœnitentia & non disperent. uelut intem
pestate relinquentes puppim animae guber
nacula. liberabuntur ; Si autē desperā
uerit quēadmodū quidam gubernato
res uel nautæ pauidi. secum pereunt ;
Nam & dns dixit. Orate ne fiat fuga
ūra hieme uel sabbato ; Hieme. tempus
pœnitentiae dicens. Sabbatū uero otium
animæ atq; ut supra cessationē intellegens ;
Ad otium siquidem atq; a malis uacatione
[illegible] sabbati ; sed ducit gens hoc
e diuerso ut est, gratie autē e in tempore
quo necessaria est pœnitentia. & multo
grauius quo uacat ab omnibus operibus. mali
quēquā temporali uel persecutionē puta. /

ficio ; Communicantium sunt. Quo genitem
tiae finis et generalis effectus, peccatorum
remissio est. quam ecclesiastica potestas
dicens ; Quodsi peccauerit anima per
ignorantiam de peccato tertio sacrificii
quicquam exhis quae dē lege prohibentur ;
Hondicit quid. qui inquit & prauaricatus
quis fuerit in otam legem. et non fecerit sicut
beatus iacobus ait. Quicunq; tota legem
seruauerit offendat autem in uno omnium
reus constitutus est. Quando ipse qui peccauit
peccati sui cognoscit. & spiritum habuerit
pœnitentiā agere. et sic cognoscat peccā
tum suum. Tunc eum pontifex pro eam siue
chimarrum. aut agnum qui sacrificia offerē
capram siue chimarrum. immaculatum autem
utraque ; Immaculata siquidem opposita
ēe pœnitentiam ; Quae autem sint immaculata ;
uidelicet si peccato comparata fuerit pœni
tentia pro quo agit pœnitentiā. Qui offert
eum enim profecto peccato quodammodo sa
crificio necesse est proficiscatur. Deinde
imponat manum [illegible]
per semetipsum peccata manifestans & sua
offerens confessionem ; Ipse autem secundum
lxx non occidit. sed alius ; Habet enim
necessarium & alienum auxilium ad emendationem

Wolfenbüttel S+A 12 Slg 11 (+Hrabanus Maurus, de Lentcum)

? Wolfenbüttel StA
12 Slg 11

…dum excepit masculum & capram decidit
femellam; Chimarrus autem & chimarra
fœtus caprarum sunt. Chimerinum. Idest
quicunq; tempus hiemis nascuntur; Nam
his pannus capris parturientibus quid in
fœtus tempore hiemis. quidam autem
hystrices generantur; Cumergo tales
habeant. per hiemem tristitiam pœniten
tiae docet; In tristitia quippe hic & fle
tu filios generat. Sed tamen filiorum
non sunt a sacrificio probati; Unde
existimo dicit Idest chimarros offerre
pœnitentes. utpote fluctuantes præcepit
ut & quidquid fluctibus undarum a peccati se
erigentibus repugnantes misericorditer
omnino saluabuntur; Sicut pœnitentia
in pœnitentia & non differentes. uelut intem
pestate relinquentes nauis animae guber
nacula liberabuntur; Sicut desperati
uerit quemadmodum quidam guberna
tor uel nauis pauidi. secum pereunt;
Nam & dns dixit. Orate ne fiat fuga
ura hieme uel sabbato; Hieme tempus
pœnitentiae dicens. Sabbatum uero otium
animæ atq; ut sancti cessationem intellegens;
Ad otium siquidem atq; amabilis uacationem
[illegible] sabbati; sed ductorii genus hoc

per secutionem pœnitentiae suae humeri aut;
Quia ergo chimarra delapsae sunt a fructuariae
& differentiae sacrificiorum in dum dicimus.
tam uideamus quae intra ipsa genera sacri
ficia; Communia eorum sunt. Quo pœniten
tiae finis et generalis effectus. peccatorum
remissio est. quam per legis latores possint
dicens; Quod si peccauerit anima per
ignorantiam de populo terrae in aliquo
quicquam exhis quae dni lege prohibentur;
Non dicit quid. quamquam hæc prauaricatus
quis fuerit integram legem custodiuit. Sicut
beatus iacobus ait. Quicunq; totam legem
seruauerit offenderit autem in uno omnium
reus constituetur. Quando ipse quis peccatum
peccati sui cognoscens. Prius enim aliter
pœnitentiam agere potest nisi cognoscat pecca
tum suum. Tunc enim principes hircum siue
chimarrum. Iussum quidem offerre
capram siue chimarram immaculatam autem
utraque; Immaculata siquidem opposita
ee pœnitentiam; Quae autem est immaculata.
uide hic & si peccato compatiatur immaculatus
pœnitens pro quo agit pœnitentiam. Opposita
eum enim pfecte a peccato eodem ait: fa
diosissimo recedere propositi. Deinde
impone manus

Wolfenbüttel
12 Slg 11

…dam excepit masculum & capram de gre…
femellam ; chimarrus autem & chimarra
foetus caprarum sunt. Chimerum. Idest
quicunq; tempus hiemis nascuntur ; Nam
his quondam capris parientibus quid in
foetus tempore hiemis. quidam autem
estate generantur ; Cum ergo tale
habeant. per hiemem tristitiam pœniten
tiae docet ; In tristitia quippe hic & fle
tu filios generat. Sed tamen filiorum
non sunt a sacrificio probati ; Unde
existimo hedos. Idest chimarros offerre
pœnitentes. utpote fluctuantes praecepit.
ut & quidquid fluctibus undarum a peccati se
erigentibus repugnantes misericorditer
omnino saluabuntur ; Si enim pmaneant
impœnitentia & non dispereant. uelut intem
pestate relinquentes gubernacula liberabuntur ;
Siautem desperauerint quemadmodum quidam guberna
tor uel nauis pauidi. secum pereunt ;
Nam & dns dixit. Orate ne fiat fuga
uestra hieme uel sabbato ; Hiemem tempus
pœnitentiae dicens. Sabbatum uero otium
animae atq; ut suum cessationem intellegens ;
Octauum siquidem atq; annalis uacationem
[illegible] sed hedorum gen[illegible]
eduerso uidet, gratiam [illegible]

…persecutionem pa… mortis suae pœnitentiam ;
Quia ergo chimarra de capra & hedo frustra
& differentiae sacrificiorum in… dicimus.
tam uideamus quae in… sacri
ficio ; Communia enim sunt. quo pœniten
tiae finis et generalis effectus, peccatorum
remissio est. quam deus legis lator posse
dicens ; Quod si peccauerit anima per
ignorantiam de populo terrae. non fiat
quicquam ex his quae dei lege prohibentur ;
Non dicit quid. quamquam & praeuaricatus
quis fuerit intorum legem relinquit. Sicut
beatus iacobus ait. Quicunq; totam legem
seruauerit offenderit autem in uno omnium
reus constituetur. Quamuis ipse qui peccauit
peccati sui cognitionem pœnitentiam agere possit nisi cognoscat pecca
tum suum. Tunc enim primum hircum siue
chimarrum. is autem quod carnibus est offerens
capram siue chimarrum. immaculata autem
utraque ; Immaculata siquidem opposita
est pœnitentiam ; Quae autem sit immaculata
uidelicet si peccato commota non iacuisset
pœnitens. pro quo agit pœnitentiam. Opposita
eum enim pfecte a peccato eodem tempore fu
diosissimo recedere proposuit. Deinde
imponens manum [illegible]
per sem & ipsum peccata manifestans [illegible]

bis ꝑ anū capris pariebatur: quid n
fo&us tempore hiemis. quidam autem
ꝑhabāt generantur ; Crimergo tale
habeunt. per hiemem tristitiam pēnitēn
tiae docēs ; Intristitia quippe hic exple
tu filios generat. Sed tamen filios eius
non sinit a sacrificio probari ; Unde
existimo hoc dōs Idest chimarros offerre
pēnitentes. utpote fluctuantes praecepit
ut & quidquid fortibus undarū. a peccatis se
erigentibus repugnantes misericorditer
omnino saluabuntur ; Si enī ꝑmaneant
in pēnitentia & non disperent. uelut intem
pestate relinquentes gubernacula : liberabuntur ; Si uero desperā
uerit quē admodū quidam gubernato
res uel nauite pauidi : secum pereunt ;
Nam & dns dixit " Orate ne fiat fuga
ūra hieme uel sabbato ; Hiemem tempus
pēnitentiae dicens. Sabbatū uero otium
animę atq: ui sancti cessationē intellegens ;
Ad otium siquidem atq: animę uacationē
[illegible] sabbati ; sed hoc econtrario ostendit ; gratiam e intempore
quo maxima est pēnitentia. & multo
gratius quo quasi ab omnibus operibus
quoquo temporali uel persecutione cessat.

ficio ; Communis enim sum. eius pēniten
tiae finis et generalis effectus, peccatorum
remissio est. quam pestifer legis latores ꝑsecti
dicens ; Quod si peccaverint animae per
ignorantiam de populo terrae : sacrificia
quaecumque exhibe dni lege prohibentur ;
Non dicit quid. quamquam & praevaricatus
quis fuerit integram legem relinquens. Sicut
beatus iacobus ait " Quicumque totam legē
seruauerit offenderit autem in uno omnium
reus constituitur " Quando ipse qui peccauit
peccatum suum cognoscens. & pēnitentiam
pēnitentiā agere parat nisi cognoscat pecca
tum suum ? Tunc enim princeps hircum siue
chimarrum. assumens quem & ipse offerē
capram siue chimarram immaculatam autem
utraque ; Immaculata siquidem opostes
ee pēnitentiam ; Quae autem est immaculata
uidelicet si peccato compatiatur ut amicus sit
pēnitens pro quo agit pēnitentiā. Opostes
eum enim ꝑfecte a peccato eodem atq: fra
diosissimo recedere propositi. Deinde
imponens manum [illegible]
per semetipsum peccata manifestans offe
rens confessionem ; Ipse autem secundum
LXX non addit. sed alii ; Habet enim
uocabulum actionis auctum ab hoc nomen

Wolfenbüttel StA 12 Slg 11

excepit masculum & capram dedit
femellam; chimarros autem & chimarra
fœtus capraru fuit. Chimarros dest
quotcunq tempus hyemis nascuntur; Nam
his quoq capris parientibus quid in
fœtus tempore hyemis. quidam autem
estatis generantur; Cum ergo tale
habeant. per hyemem cristiana pœniten
tiae doce; In cristiana quippe hyeme
ui filios generat. Sed tamen filii eius
non sunt a sacrificio probati; Unde
existimo dest chimarros offerre
pœnitentes. utpote fluctuantes praecepti
ut & quidquid fluctibus undarū a peccati se
erigentibus repugnantes misericorditer
omnino saluabuntur; Si enim pmaneant
in pœnitentia & non differant. uelut in mari
pestifere relinquentes pauis animae guber
nacula. liberabuntur; Si autem desperaue
rint quemadmodū quidam guberna
tor uel nimbo pauidi. se cum pereunte;
Nam & dixit. Orate ne fiat fuga
ūra hyeme uel sabbato; Hyeme tempus
pœnitentiae dicens. Sabbatū uero otium
animę atq: ui sancti cessatione intellegens;
Ad otium siquidem atq: amabilis uacationē
[illegible] sabbatū; Sed haec dicta sint
ediuerso ut dest; Gratia autem e in pœnitentia
quoniam sunt. Aut pœnitentia. Multo
plus qm [illegible]

persecutionem pœnitentia. Sed [illegible]
Quia ergo chimarros dest pœnitentes
& differentiae sacrificiorum [illegible]
tam uideamus quae in [illegible] sacri
ficio; Commune enim sunt. quo pœniten
tiae finis et generalis effectus. peccatorum
remissio est. quam dest legislator pollicit
dicens; Quod si peccauerit anima per
ignorantiam de pecudis armento. sacrificium
quicquam exhibeat quae dem lege prohibentur;
Non dicit quid. quamquid & praeuaricauit
quis fuerit in totam legem delinquit. Sicut
beatus iacobus ait. Quicunq; totam legē
seruauerit offenderit autem in uno omnium
reus constituitur. Quando ipse qui peccauit
peccati sui cognouerit. & [illegible] in mali
pœnitentia agere [illegible] nisi cognoscat pecca
tum suum. Tunc enim princeps hircum siue
chimarrum. ut autem quadrupedia est offere
capram siue chimarram. immaculata autem
utraque; Immaculata siquidem opposita
ee pœnitentiam; Quae autem est tui macula
uidelicet si peccato computata sunt uel immaculata
pœnitens. pro quo agit pœnitentia. Opposita
eum enim pfecte a peccato eodem atq: fa
ciosissimo recedere proposuit. Deinde
imponet manum [illegible]
per sem & ipsum peccata manifestans
offerens confessionem; Ipse autem [illegible]

? Wolfenbüttel StA
12 Slg 11

bis pannii capris parientibus quid in
fosis tempore hiemis. quidam autem
statis generantur ; Cumergo tales
habeant. per hiemem tristitiam pœniten
tiae docet ; In tristitia quippe hic & fle
tu filios generat. Sed tamen filii eius
non sunt absq; sacrificio prolati ; Unde
existimo dolosi deest chimarros offerre
pœnitentes. utpote fluctuantes praecepti
ut & quidquid ex tribus undarum a peccati se
rigentibus repugnantes. misericorditer
omnino salubuntur ; Si enim permaneant
in pœnitentia & non dispereant. uelut in tem
pestate relinquentes pauis animae guber
nacula liberabuntur ; Si autem desperati
uerint quemadmodum quidam guberna
tor uel nauis pauidi. se iam pereunt ;
Nam & dns dixit. Orate ne fiat fuga
ua hieme uel sabbato ; Hiemem tempus
pœnitentiae dicens ; Sabbatum uero otium
animae atq; ut sancti cessationem intellegens ;
Ad otium siquidem atq; animi ut uacationem
[illegible] sabbati ; Sed ut dicebam gens hoc
e diuerso ut est ; gratiae autem e in tempore
quo maxime agit pœnitentia. & multo
gratius quo quaeque a bonis operibus. ma
quicquid temporali uel persecutione ruit ;

ficio ; Communis enim sunt. quo pœniten
tiae finis et generalis effectus. peccatorum
remissio est. quam pius legislator ponit
dicens ; Quod si peccauerit anima per
ignorantiam de populo terrae faciet
quicquam ex his quae dni lege prohibentur ;
Non dicit quid. quamquam & praeuaricatis
quis fuerit intotam legem delinquere. Sicut
beatus iacobus ait. Quicumq; totam legem
seruauerit offenderit autem in uno omnium
reus constituetur. Quamobrem ipse qui peccauit
peccati sui cognoscere. & poenitentiam
pœnitentiam agere prius est ut cognoscat pecca
tum suum. Tunc enim primum hircum siue
chimarrum. is autem qui debet offerre
capram siue chimarrum. immaculata autem
utraque ; Immaculata siquidem oportet
esse pœnitentiam ; Quae autem sit immaculata
uidelicet si peccato compatiatur. ut dicat se
pœnitere pro quo agit pœnitentiam. Oportet
eum enim qui recte a peccato eodem ait. fa
diosissimo recedere proposito. Deinde
imponere manum
per sem & ipsum peccata manifestans & fa
ciens offerens confessionem ; Ipse autem secundum
lxx nonocidit. sed alii ; Habet enim
uenerandum & alium auctum ad hominem

Wolfenbüttel StA
12 Slg 11

? Wolfenbüttel StA 12 Slg 11

excepit masculum · & capram dedit
femellam ; chimarrus autem & chimarra
fœtus caprarum sunt. Chimerim. Idest
quicirca tempus hiemis nascuntur ; Nam
bis tunnū capris parientibus · quidam
fœtus tempore hiemis. quidam autem
æstatis generantur ; Cumergo tria se
habeant. per hiemem tristitiam pœniten
tiae docet ; In tristitia quippe hic & fle
tu filios generat. Sed tamen filii eius
non sunt a sacrificio probati ; Unde
existimo hedos Idest chimarros offerre
pœnitentes. utpote fluctuantes præcepit
ut & quidquid scatebris undarū · a peccatis se
erigentibus repugnantes misericorditer
omnino saluabuntur ; Sicut pmanent
in pœnitentia & non disperent · uelut in tem
pestate relinquentes nauis animae guber
nacula · liberabuntur ; Si uero desperā
uerit quēadmodū quidam guberna
tor uel nauis pauidi · sed tam pereunt ;
Nam & dns dixit · Orate ne fiat fuga
ūra hieme uel sabbato · Hieme tempus

per secutionem pa[illegible] Sed & mundi ; Quia ergo chimera uel capra siue hedi sunt
& differentiae sacrificiorū · quod dicimus ·
iam uidemus quae in utroq; agnoscant sacri
ficio ; Communia enim sunt. Quo pœniten
tiae finis est generalis effectus. peccatorum
remissio est · Quam post legis latorem possint
dicere ; Quod si per ignorantiam · depulso tempore festi
quicquam exhibere sacrificii lege prohibentur ;
Non dicit quid · quando non præuaricantur
quis fuerit intoxicatus legem · iniquitā Sicut
beatus iacobus ait · Qui autem totam legē
seruauerit offendat autem in uno omnium
reus constituitur · Quando ipse qui peccauit
peccati sui cognoscit · & pœnitentiam
pœnitentiā agere [illegible] cognoscit pœni
tūsuū · Tunc enim primus hircum siue
chimarrum · is autem qui & capra offertur ·
capram siue chimarram · Immaculata autem
utraque ; Immaculata siquidem opus est
ee pœnitentiam ; Quae autem sit immaculata ·
ut deleatur si peccato · impunitum [illegible] sit

Wolfenbüttel StA
6 Urk 1

† Quia scriptum est pretium Animæ uiri diuitiæ eius Idcirco ego Liudulfus simul cū coniuge m
eorū simul quib; debitores sumus iudicaui Itaque omīs ubiq; in xpō fideles tempōres scilicet quā
quicquid in Grandes hemia marcu & in Fridesia marcu & in Saluunga marcu habui uel quæsiui siluas
uel postea constructis mancipiis quoq; diuersi generis uel conditionis mobilibus & immobilib; et inqu
dentia sibi secta Auctoritatē habere posset filiāmeā hathumodam nomine sacro uelamine ibidē
munire curaui et scōrū xpī confessorū Anastasii pp & Innocentii pp corporib; et tam sci sal
Adornare studui Cui litteras quā iussi in papiro sectm priscam Aptice sedis consuetud
parū p legentes uel audientes Ame Adillius uerba seconuertant Sergius epūs seruus se
epīs religiosis abbatib; gloriosis ducibus clericis comitib; atq; cunctis fidelib; sēc dī
indubitanter Agnoscat Quia mandante nob domno atq; inuictissimo rege nrō Hlodo
dedicauerē Ad eundē sem locū de scōrū xpī corporib; mandare deberem; Iqua ui

mme qui eidem sacro loco p̄est cū imperiali admoscepta dirigere studuit · Nos qu
lute patrię et magno caritatis amore quē erga cristianissimū imperatorē et dom
dn̄i ac saluatoris nr̄i scīq: suę genitricis marię atq; duodecim ap̄lorū ad p̄dict̄ sēm
cas syllabas monstrare iussimus vt non qđ absit incredulis sed modis omnib; ex
et anastasii pp̄ suae reliquias dedimus · Haec sunt uerba epte quā mihi uener
traditionis meę inserere uolui ut qui cūq· haec legerit scīat uel quanta auct
pigneribus illustratus uel ad quorū scōrum memoriā haec traditio quā ad

Wolfenbüttel StA
6 Urk 1

Wolfenbüttel StA
6 Urk 1

ta oda · quandam hereditatis nr̃e partem dō & dilectis tradendā predemptione Animę nr̃ę et
futuros nosse uolo me ad æcclam gandesheimensem ~ monialib; ibidem dō seruientib; tradidisse
campis· pratis· pascuis· Aquis· Aquarūve decursib; ppriis vel cōmunib; domib; edificiis· uel priuis habitis
ubus cūq; rebus cū omī integritate earū· Et ut hæc traditio firmior esse & indissolubilem p succes
consecrari faciens tam imperiali auctoritate quā Aplicæ sedis literis et episcopali benedictione
uatoris quā ei scē ginitricis et duodecim Aplorū dignis reliquiis Auenerabili papa sergio Accepti
nē scriptas habeam Hic tamppē eos qui illas habere nonpossunt ponere dignū duxi Vnde
ruorū dī omnib; uenerabilibus confratribus nr̃is Arēn episcopis sev reuerentissimis & sciss̃imis
æcte p̃sentib; scilicet & futuris· Omnis itaq; xpi Aorū milicia sciat Aesine ulla dubitatione
unico vt p coenobio qd Auus & ei² postea ~ ssimus genitor inhonore omnipotentis dnī
delicet petitione congrua et sacris iusta hunc uenerabilem & gloriosū comitē liv tulfum no

oq; tam saluberrimã digniq; postulatione cu magna leticia et exultatione susceptim' ac p-

nũ nr̃m habem'. beatissimor̃q; xp̃i p̃sulũ corpora Innocentii & Anastasii pp̃ nec non & reliquias

locũ deferenda libenter p̃buimus. Propterea hãc uo b omnib; inxp̃o pijs uiuentib; nr̃i apti

ustatis ueracis qd nos p̃dicto huic Iuitulfo gtioso comiti p̃dictor̃ sc̃or̃ corpora Innocentii

abilis pp̃ sergius inpapiro vt dixim' scriptã & suo sigillo muniti dedit. Quã ita ideo huic

rtiate locus iste in monasterio s̃c fundatus & consecratus uelquorũ sc̃or̃ corporibus de

ecclam gandesheimensem Ancillarũ di usibus deputatu s̃t factu.

Wolfenbüttel StA
6 Urk 1

Bibl. Landes 947 V

In nomine sancte et individue trinitatis. Otto divina favente clementia rex. Notum sit omnium fidelium nostrorum presentium scilicet et

honore sancte Marie et omnium eorum a nostris constructum progenitoribus nri in munitate patrocinio donamus. Si moni

illuc collecta ludunico scilicet predia in uilla terminis circa regiam adiacentia cum summitatibus eorum quibus antea possessa uidebantur pertinere

erunt et Kalecheim nominata illo tradita. et a pro auo nro Hurtulfo qui prelibatum construxerat monasterium quicquid

proprietatis habuit datum. et ab eius coniuge Odane villam Zloua cum omnibus illuc iure pertinentibus et ab alio

curte. etiam herrihusun et Helabiki cum omnibus eo pertinentibus. quas domnus ac genitor noster heinricus

in regia collata. precepto firmauimus. iudicauimus insuper eaqundem uenerabili monasterio quicquid proprietatis ad

ut nullus comes thalmus quilibet exactor iudiciarium potestate uel fredi exigendi seu mansiones uel paratas faciendi

et homines illius abbatisse siue liberi seu serui nulla iudiciaria coercendi potestate. sed in presentia eius de abbatisse a

nra firma permaneat et pro perpetua temporum fidelibus nostris meum obseruetur. manu propria subtus eam firmau

Signum domni Ottonis

Signum Hathumodae abbatissae

Data VIII nonas maias. Anno dominicae incarnationis DCCCXLVI. Indictione II. Anno uero domni ottonis piissimi regis XI. Actum u

1849

D O I 89 Wolfenbüttel 5+1

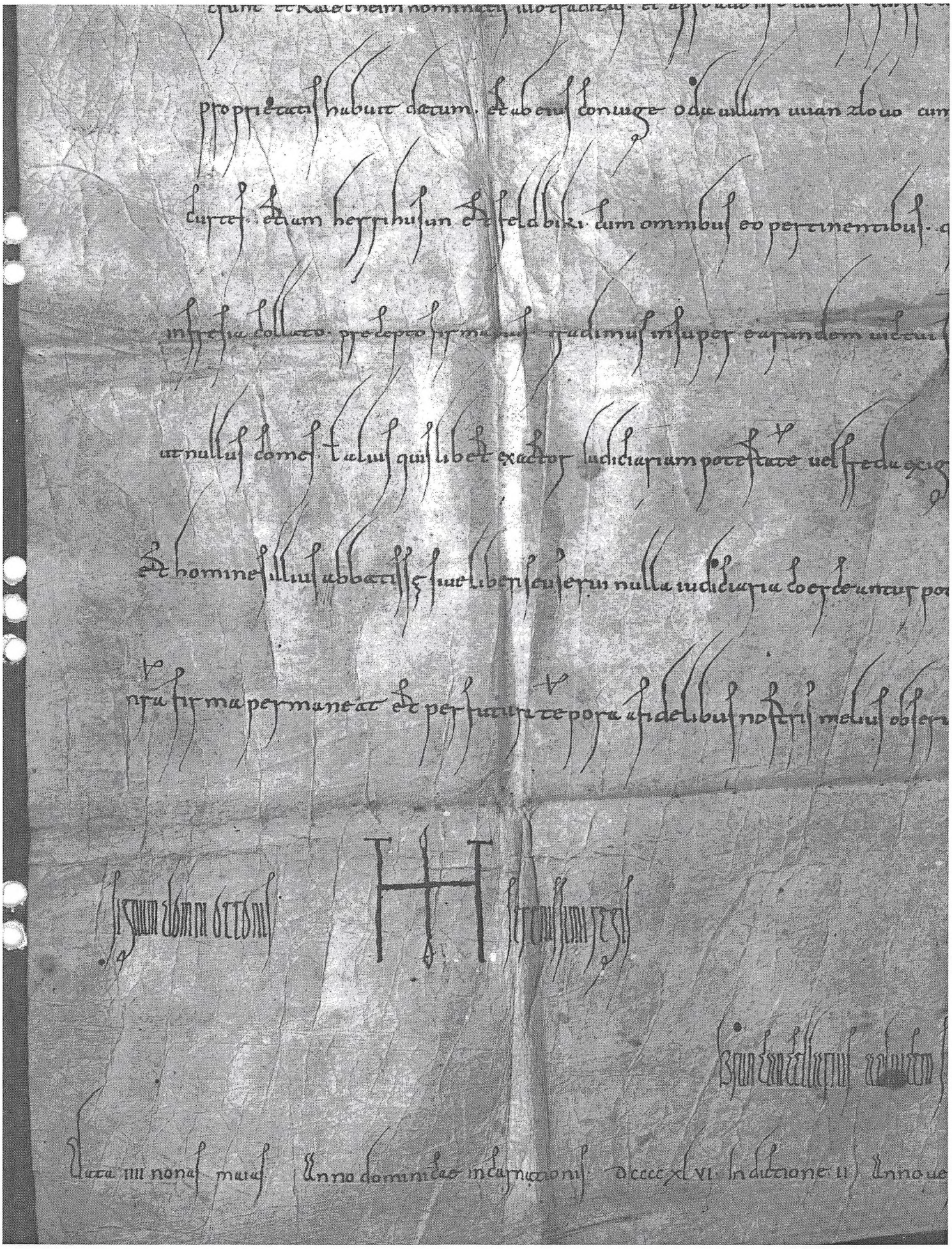

DO? 89

Wolfenbüttel StA

Gandersheim

Wolfenbüttel StA. 6 Urk 6

Agapt̃us epiſcopus ſeruus ſeruorum dī. uuundilgardi abbatiſſæ uenerabilis n
comitte de ſaxonia. aluſq; ſuę ſortis abbatiſſis in perpetuum. Quoniam ſemp ſu
deſideriſ. oportet ut deuotionem conditoriſ pię conſeruationis auctoritas in pri
quia poſtulauit a nobis hathumaruſ uenerabilis abbaſ. ut p̃ eius interuentum
candereſheim ſitum uxta fluuium eternan apoſtolica auctoritate uobis con
auctore deſeruimuſ eccleſię conſtructum. nulluſ alteriuſ eccleſię uiriſ dis
fauentes. hanc n̄ſam auctoritatem id quod expoſcitis. effectu mancipamuſ.
prefato monaſterio dicionem quam libet habere auctoritate n̄ra ſ̃ preter ſedem apoſtolicam
loſum petri et pauli uibemuſ. ut nulluſ rex habeat licentiam n̄ſm monaſ
ut profecto uxta id quod ſub iectum apoſtolicę ſedi firmitate priuilegii

tam hiſ quaſ moderno tempore habet uel poſſidet. quam quę futuris tempo
ribus augere. ex domiſ. oblationibuſ. decimiſq; fidelium. abſq. ulliuſ perſone con
tradictione abbatiſſa ipſius monaſterii de hoc ſeculo migrauerit. nulli ſit licitum aliqua
gationem. ſi talem inuenerit quę digna dō ſit. et ſi forſtaſſe ibidem inuenta nō fi
nare abbatiſſam quę digne dō placere poſſit. Conſtituimuſ quoq; ꝓhibuiſ
preſul. uel quacunq; dignitate predita ꝑſona hanc nr̄i priuilegii cartā quā au
anathema ſit. et uſam dī incurrens ꝺegetu ſcō̄rum omniū exterritus exiſtat. ut nil
tualiter inuiolata ꝑ maneat. apoſtolica auctoritate ſub nixa. Scriptū ꝑ manuſ A
+ Bñ valete
ſexta. Datū. iiii. ꝙo ꝯ. ianuarias ꝑ manuſ andreę diuini reſpectuſ grā arcarii ſęc
ſummi. pontificiſ uniuerſaliſ. uiuentiſ pape in ſacratiſſima ſede beati petri apli ſecun

Wolfenbüttel StA 6 Urk 6

Foto: N.ds. Staatsarchiv Wolfenbüttel Chr. Treptow

Nieders. Staatsarchiv in Wolfenbüttel
Archivb[illegible] Signatur: GUnK 6

Dieser Reproduktionsabzug ist ausschließlich zum persönlichen Gebrauch des Bestellers gefertigt. Jeder andere Gebrauch bedarf der Genehmigung durch das Staatsarchiv. Für jeden urheberrechtlichen Mißbrauch haftet der Besteller.

Wolfenbüttel StA. 6 Urk 6

abbatissæ uenerabilis monasterii candereshem. constructi ab ottone
im. Quoniam semp sunt concedenda. quę rationabilibus congruunt
tionis auctoritas in priuilegiis prestandis minime denegetur. Igitur
ut p cuius intuitum. atq; deprecationem ~~uobis~~ nr̄m monasterium
auctoritate uobis confirmauimus. ut sub uris ditione sęq; nręq; cui dō
ueri ecclesię uris ditionibus sub iuitatur. Pro qua rē pius desideriis
: effectu mancipamus. et ideo omnem cuuslibet ecclesię sacerdotem m
are nr̄a
ter sedem apostolicam prohibemus. Auctoritate nam beatorum apostō
licentiam nr̄m monasterium aliquibus hominibus in beneficium dare.
l firmitate priuilegii consistit. in concusse datum p maneat. locis de rebus.
m que futuris temporibus in usū ipsius monasterii diuina pietas uolu

sq. ulluſ perſone contra dictione firmitate perpetua p̄friuatur. Quando
ulli ſit licitum aliquam ibidem ordinare abbatiſſam niſi ex ipſa congre
ſe ibidem inuenta nō fuerit. tunc rex habeat potestatē talem ibidem ordi
nandi quoq. p̄hinuſ decreti nr̄i pāginam. ut quicumq. cuiuſlibet eccl̄e
priuilegii cartā quā auctoritate principiſ ap̄lor̄ū firmamuſ temerare tēptauerit.
et reus exiſtat. ut nichilominuſ prefati monaſterii dignitaſ a nobiſ in dicta p̄pe
. Scriptū p̄ manuſ ſtephani ſerui ſc̄ē romanę eccl̄e in menſe ianuario in dictione
octauus gr̄ā arcarii ſc̄ē ſedis ap̄licę anno dō p̄pitio pontificatuſ domini agapiti
pe beati petri ap̄li ſecundo.

Wolfenbüttel 6 Nr. 6

Foto: Nds. Staatsarchiv Wolfenbüttel Chr. Treptow

Nieders. Staatsarchiv in Wolfenbüttel
Archivbezeichnung: 6 Urk 6

Dieser Fotokopie ist ausschließlich zum persönlichen Gebrauch des Bestellers gefertigt. Jeder andere Gebrauch bedarf der Genehmigung durch das Staatsarchiv. Für jeden urheberrechtlichen Mißbrauch haftet der Besteller.

Wolfenbüttel StA 6 Urk 10

Iohannes epʃ ſeruus ſeruorum dī miſſis et ſanguinis claritate ſutalanni dilectiſſime nob
albatiſſis
gandes heim nuncupatur · atq; pſe poſteris ſuis inppetuum salutē benedicciones
dō nos placere credimus quappt̄ uniuersis ſcē catholice eccle filiis pſentibus et futu
aptorū principis acta est inmense decembrio et indictione undecima ambiles
auguſti aplicā patrīatē nr̄am humilit̄ obſecrare dignatſunt cor̄ā archi epiſ · et epiſ ·
in re
pfatū monasteriū gandes heim qđconſtat ee ſub tuic filiacionis regimine ſtū : cure
auctoritatis nr̄e p̄ſidio muniremus et ſubtuitione iuſq; ſcē ſedis aplice ꝓpterim ſuſc
decreuimus p̄cipientes ex ea quauice clauigeri celeſtis regni fulcimus auctoritate ut
neq; excedimus et poſſeſſionibus eiusdem quicquā ſibi aliquis uſurpet · nonex non m
nisi forte tuendi ac defendendi causa et hoc nisi tua et ei que ꝓpōre regularis fuer
abb. eidem monasterii et ſubditas tibi ſorores ad celeſtis patrie gaudia expetenda in
facultas ſiue licentia ex ipſa ſua congregatione poſt obitū abbe aliā ſibi matrē ſec

animo et consensu habeant potestatē eligere. Confirmamus uero et corroboramus
quas nunc habet et in antea dō oportune habere debet quolibet iure adquisitionis
hominū contradictione remota. Siquis autē contra hui' nr̄i apostolici priuilegii tam
molitus fuerit hunc cū auxilio scē et indiuidue trinitatis et intuitu beate marie
principis cū assensu conp uincialiū pontificū et omniū hui' nr̄ scē sedis suffraganeorum
xp̄ianorū societate separamus. ppetuadū anathe matizamus. Scriptū p manus stepha
undecima. Bene ualete. Data k iañ p man' uuidonis ep̄i scē silue candide ecte et b
iohannis sūmi pontificis et uniuersalis tercii decimi pp̄ in sacratissima sede beati petri ap
minore anno imperii maioris sexto minoris uero primo inmense et indictione un

Foto: Nds. Staatsarchiv Wolfenbüttel, Chr. Theuerkauf

Niedersächsisches Staatsarchiv in Wolfenbüttel
Archivsignatur: 6 Urk 10

Dieser Film bzw. diese Fotokopie ist ausschließlich zum persönlichen Gebrauch des Bestellers gefertigt. Jeder andere Gebrauch bedarf der Genehmigung durch das Staatsarchiv. Für jeden urheberrechtlichen Mißbrauch haftet der Besteller.

Wolfenbüttel StA 6 Urk 10

dilectissime nobis inxpō filie· IHPBHPΓЄ uenerabili abbe monasterii quod
benedictionēq; aptiçam· Sipiis uotis ac petitionibus assensū prebemus· omnipotentis
ssentibus et futuris notū esse uolumus· qđ in sinodo que apud corpus beatissimi petri
ecima ambiles dō ac spiritales filiinſi· ottonis maior et minor serenissimi imperatorēs
ichi epīs· et epis· uidelicet italicis et ultra montanis numero triginta et sex· quatinus
gmine sti· in regno orientioris saxonie adhonorē pdictorū confessorū xpi innocentii et anastasii
ice ppetim susciperemus· Quorū pius congaudentes petitionibus alacri mente idsiqi
auctoritate ut pnominatū uenerabile cenobiū nemo umquā secularium possideat
e· nonnex non marchio ñ comes· non epis· nec quilibet princeps quacūq; potestatis pditus
e regulari fuerit sobria fiat pmissione· abba· Cato igitur adlaudem omnipotentis regis
a expetenda instigare prudenti magisterio non cesses· Sit semp eisdem sororibus
uā sibi matrē secundū regulā suā substituere· et quā digniorem uiderint pari

t corroboramus ipsi sco monasterio omnes res et possessiones mobiles et immobiles
que adquisitionis ita ut amodo et usq; in finem sceti licenter eas teneat et possideat omniu
lica privilegii tuitelã agere tẽptauerit et exhis que a nobis detenta sunt aliqua pretexe
ru beate marie semp uirginis omniumq; scorũ excauctoritate beatissimi petri aptorum
ius suffraganeorum episcoporũ excõmunicam et aliminibus sce dei ecclie omniũq;
i p manus stephani scrinii sce romane eccle inmense et indictione supra scripta
andide eccle et bibliothecarii sce sedis apostolice añ dõpptio pontificatus domni
sede beati petri apti tertio imperatoribus serenissimis domnis Ottone maiore et
t indictione undecima.

Wolfenbüttel StA 6 Urk 10

Foto: Nds. Staatsarchiv Wolfenbüttel Chr. Treptow
Niedersächsisches Staatsarchiv in Wolfenbüttel
Archiv
6 Urk 60
Diese
persö
dere
Staatsarchiv. Für jeden urheberrechtlichen Mißbrauch haftet der Besteller.

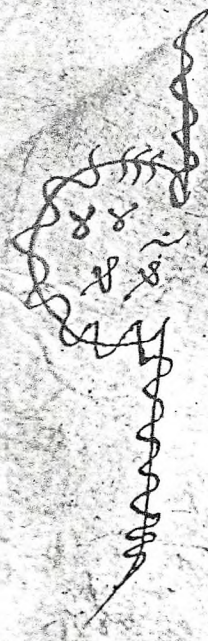

et petitione dilectissimae amitae nrae adalheidae imperatr

vuircburgensis epi ophiae sororis nrae paterno materno

uidelicet et nendungum reginoldum accitatem suum, n

gradiscimu atq; donauimu quae est in pago Germara

et reditibu mancipiis utriusq; sexus et cum

piae ad nos iure hereditario pertinentem

hoc praeceptum conscribi iussimus et sigillo nro

2 Wolfenbüttel StA
Do III 150

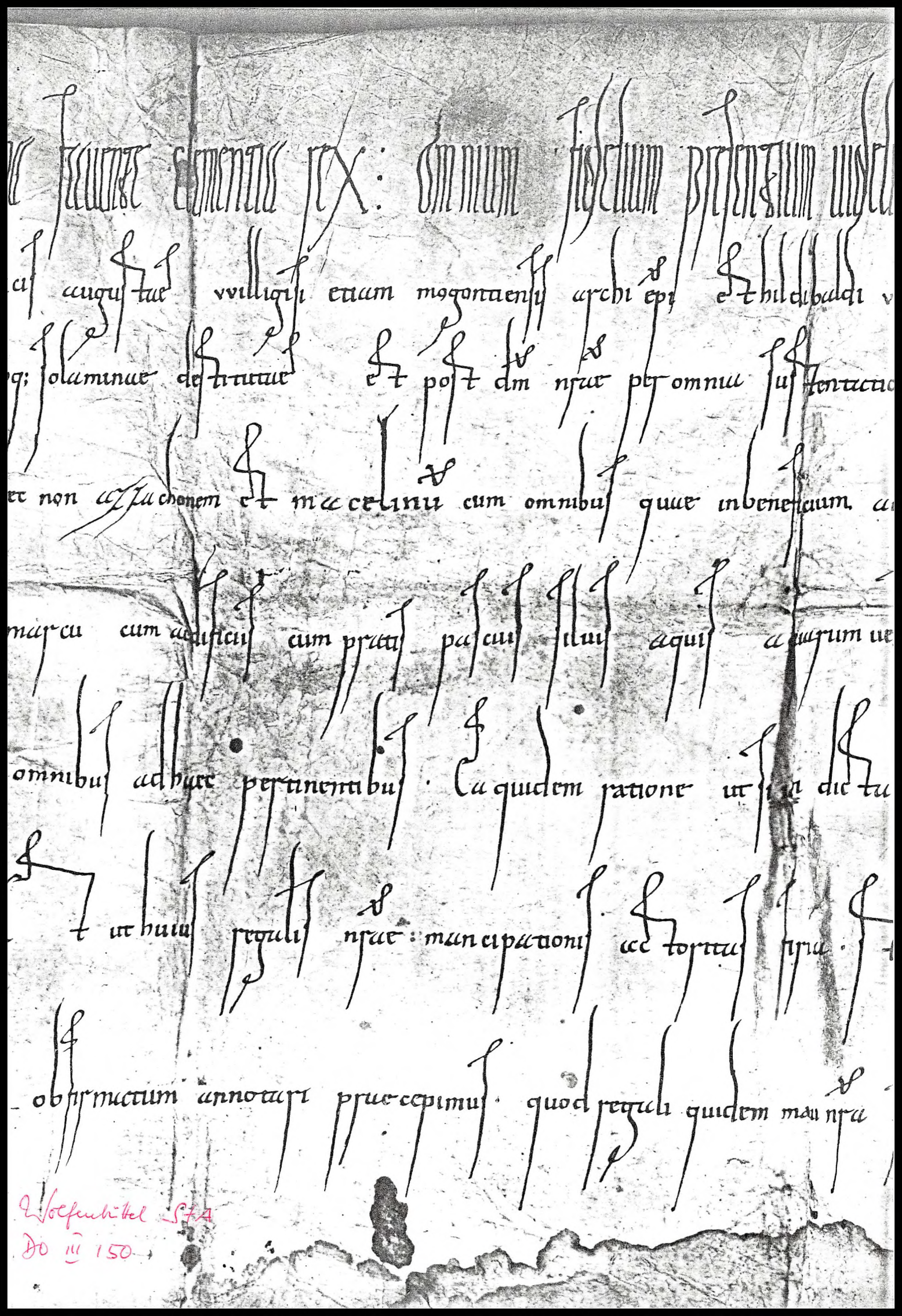

Wolfenbüttel 57 A
DO III 150

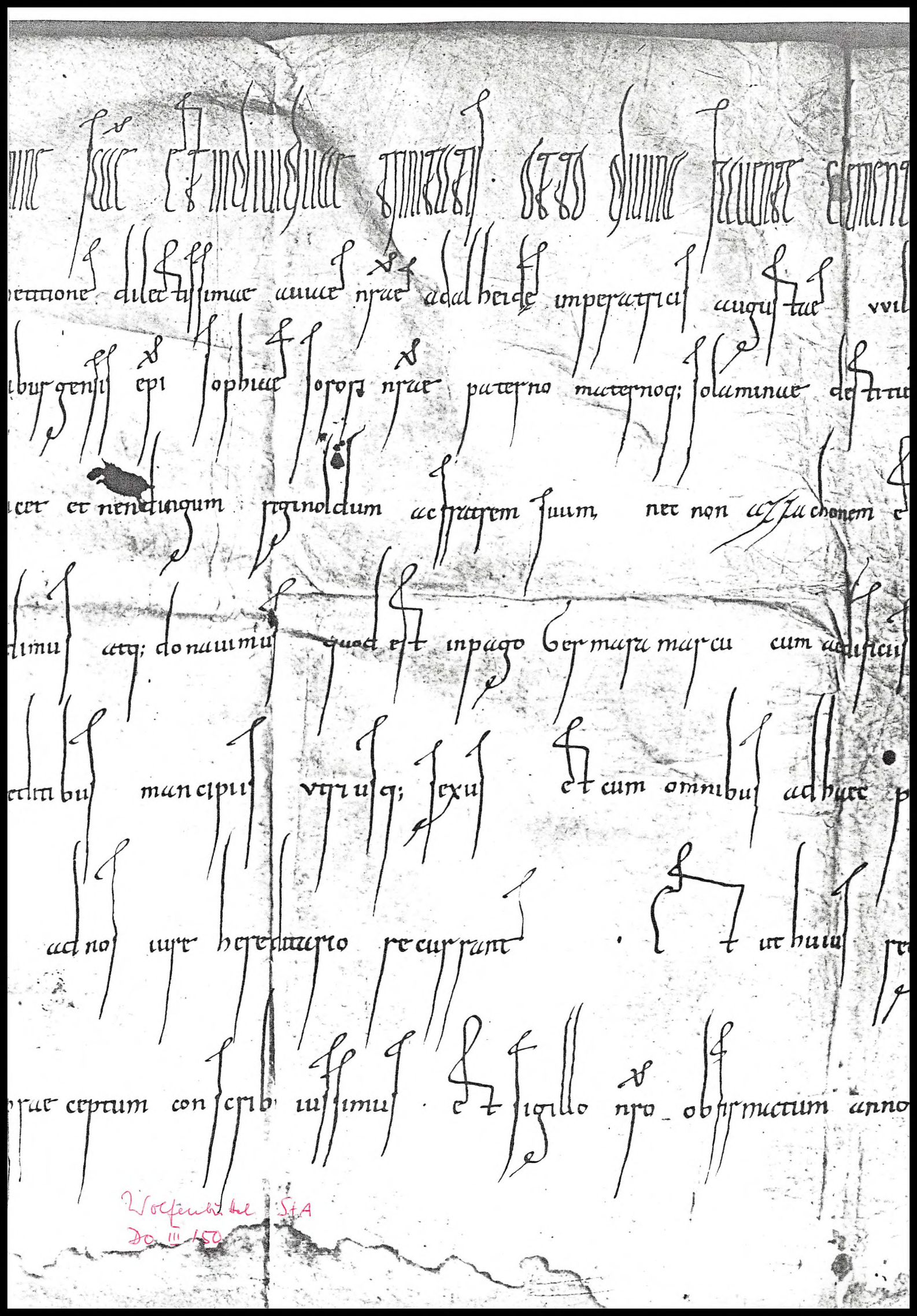

Otto III.
Gandersheim
99 + IX 30

s rex: omnium fidelium presentium uidelicet ac futurorum

gii etiam mogontiacensis archi epi et hildibaldi vuormatiensis epi nec

que et post dm nrae pro omnium sustentatione delicte quo

r maccelinu cum omnibus quae in beneficium aut in possessionem hab

cum prato pascuis siluis aquis aquarumue decursibus molen

rtinentiis. ea quidem ratione ut ipsa dicta soror nra ante no

tui nrae: munificentiae ac tertiae nrae. tabulis et in con

ari praecepimus. quod regali quidem manu nra subtus firmauimus

Wolfenbüttel StA
Do III 150

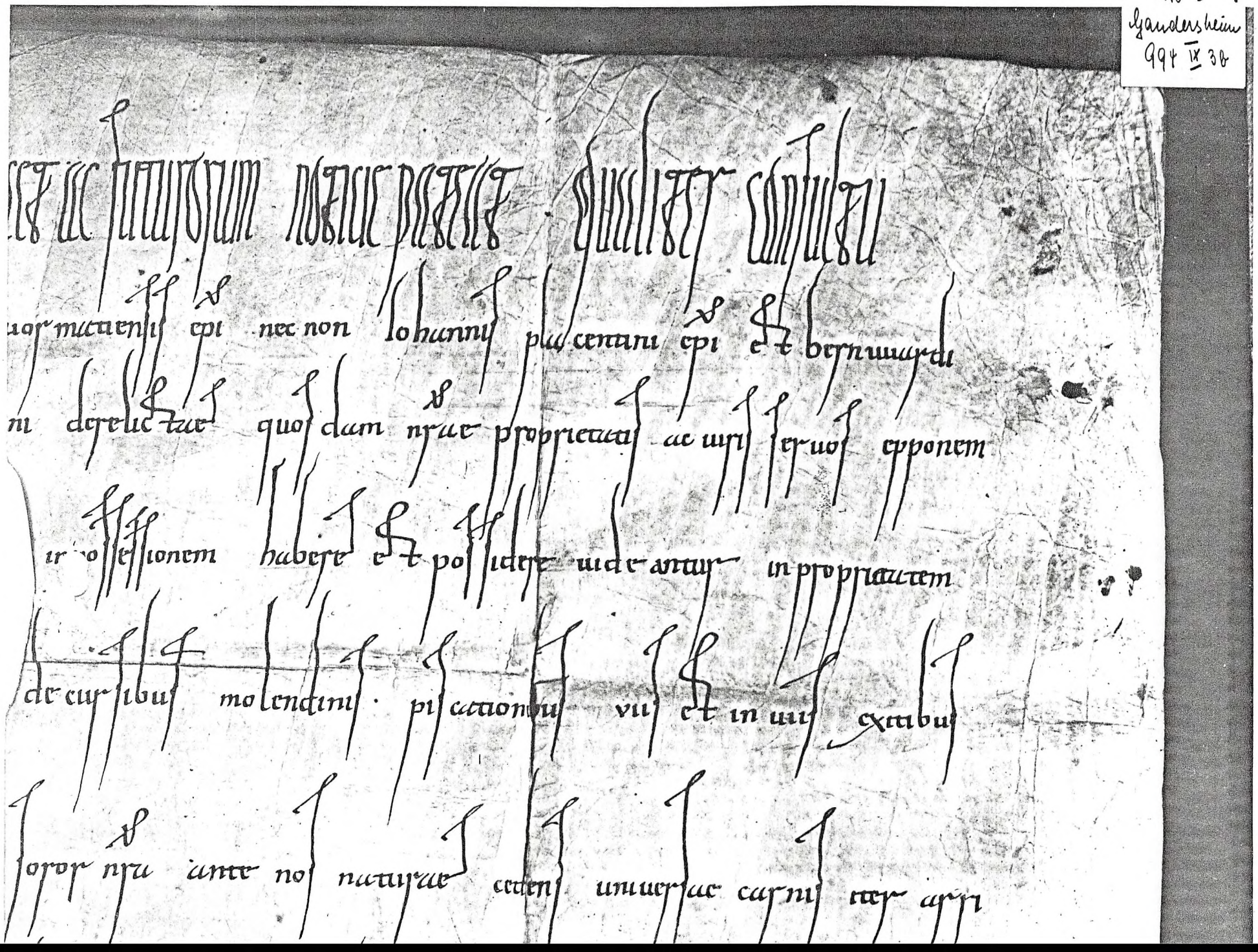

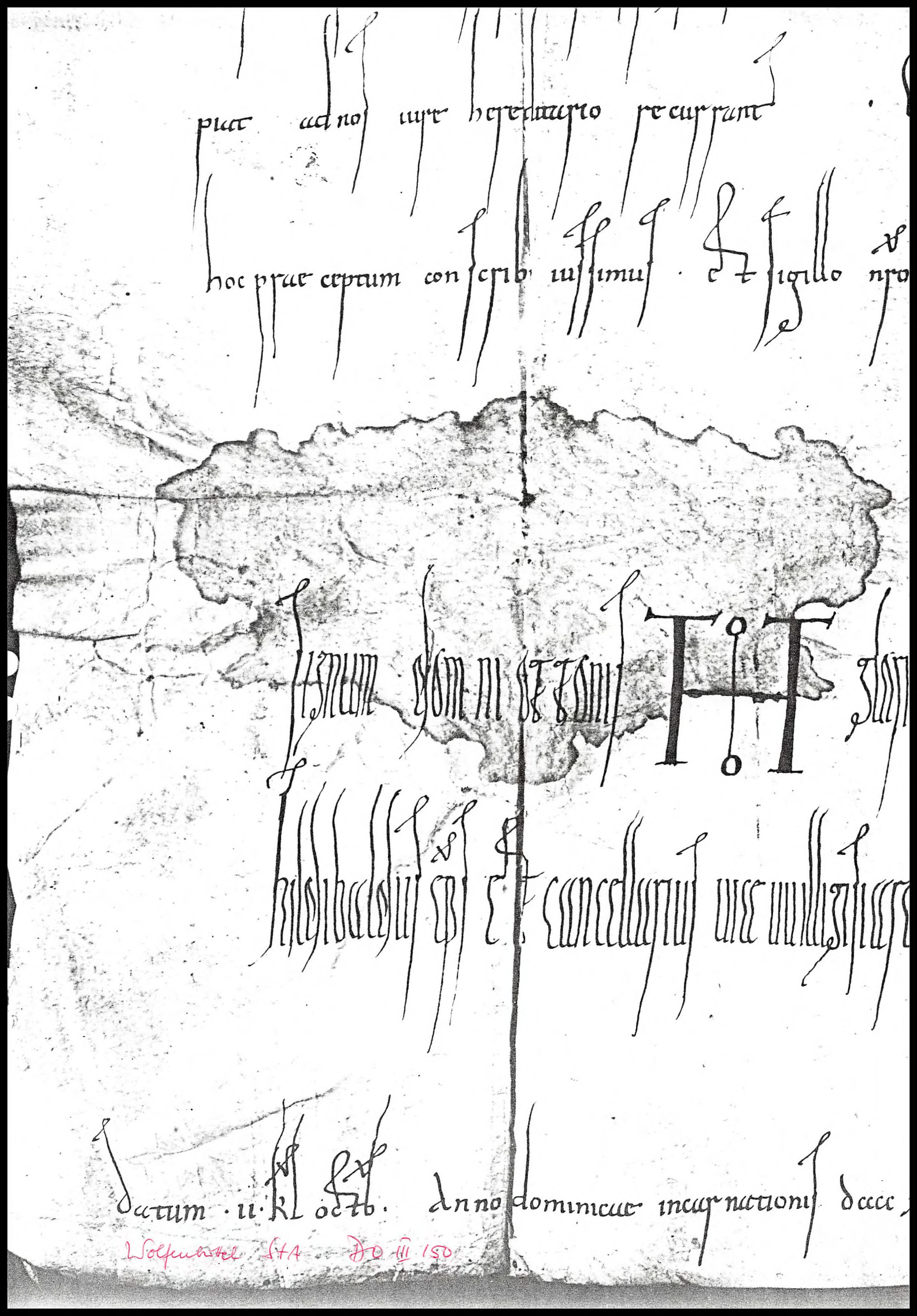

Wolfenbüttel StA – Do III 150

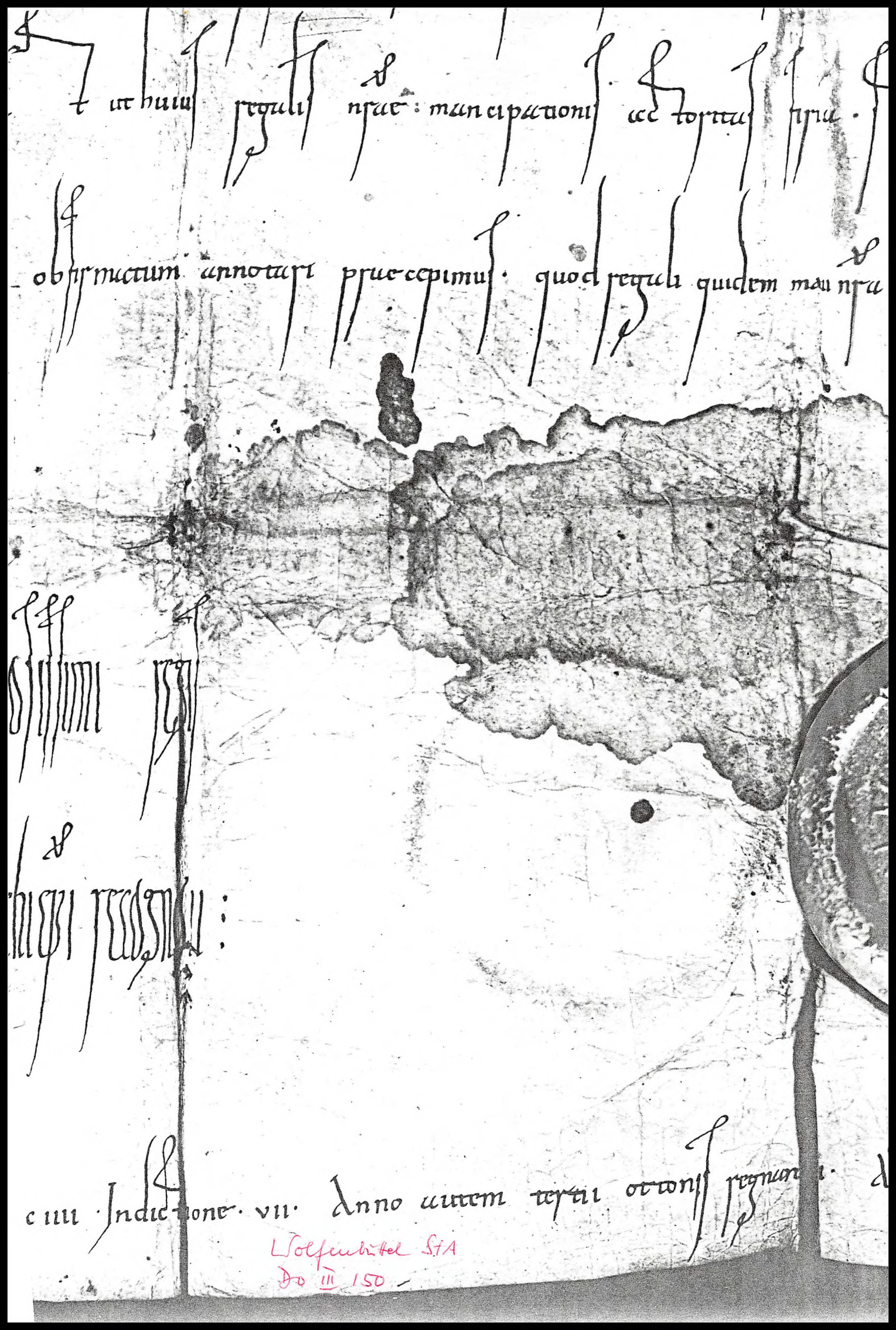

c IIII · Indictione · VII · Anno autem regni ottonis regnan

Wolfenbüttel StA
Do III 150

derelictae quodam nr̃ae proprietati ac uiri eius opponem

ir ossessionem habere et possidere uideantur in proprietatem

de curtibus molendinis piscationibus uii et in uiis exitibus

oror nru iuste no natiuitate ceteri uniuersae carnis ueri

bilis et inconuulsa perpetuitate inposterum consistat

ubtus firmauimus

Wolfenbüttel StA Do III 150

um sulogun felicter in dno amen

Wolfenbüttel
StA
Do III 150

zubili[illegible] et in con uul[illegible]a perpetualiter in po[illegible]terum con[illegible]tue

[illegible]ub tu[illegible]r mauimu[illegible]

Wolfenbüttel StA 6 Urk 25

xcubias p̃cum· locus nr̃ cū om̃ib̃ apendenciis suis aplicę sedi & scī petri
t iohannis pape astantib̃ imperatorib̃ ottone & filio suo· serenissimis imperato
s & alis epis uidelicet italicis· & ultr̃amontanis numero xxx & vi·· quatenus
ne ädhonorē scōr̃· cfessōr̃ xpi innocencii & anastasii· patronōr̃ nrōr̃ rogantib̃ ut aplica
o habeę & potestatē ĩde aliq̃ accipere nisi aduocat̃ quē abatissa eligere· excepto
us usq; ad tēpus henrici nouī defuncti sororis ipsius beatrix constituta ē nob abatissa·
nossustentari uictu & uestitu debuim· Inde dne querimonia fecim imperatrici agnę
a legationē clemēter accipiens nrē cgregationis q̃rimonia & lamtacionē secū misit lega
q̃d mora· statī uenit & abatissa ante regē & ante imperatricē agnā matrē ipsius regis
cepta eratq; pars diudicatū ē ut milites illi q̃ acceperunt in beneficiu unde debera

up ipsa beatrix abacia amittere. Qua causa ita definita nos & nri fuimus secuti
ebitu aut eius soror eius & successu in eunde locu que iterum multu milit ab sui
R. q gra di ntanai dapni adimpleuit. Post aut ista successu quarta. que ita sicut
pretu annu brebenda & uestimenta. in sup cia dne silue nre & nemora uendita se
dormitorio & inomib offeinis nris pluuia & alia nocencia patimur. Patroni aut
uua pacium. Inde dne ad qd nob refugiu nisi ad caput. Dne miseria nram
estringite & inde litteras uras in primis regi nro & magontino epo atq; mag
uog. parroechia hec omia iacent dignetur aptica auctoritas dirigere:

Wolfenbüttel StA, 6 Urk. 25

Foto: Nds. Staatsarchiv, Wolfenbüttel, Chr. Treptow

Nieders. Staatsarchiv in Wolfenbüttel
Archivsignatur: 6 Urk 25

Dieses Bild darf nur für private Zwecke, Studium, Lehre, Wissenschaft und Forschung verwendet werden. Jede andere Verwendung bedarf der Genehmigung durch das Staatsarchiv. Für jeden urheberrechtlichen Mißbrauch haftet der Besteller.

Wolfenbüttel StA 10/11 Urk. 1

Omnib; xpi fidelibs hanc causam scire uolentib; tam futuris quã presentib;
notificams · qd ego · Berhta · di grã gandersh emensis ecclę abbatissa · diuina
fauente clemtia · assensu ꝑpositę Chunizę · aliarumq, nrę congregationis
sororum · in ꝑsentia domni · B · uenerabilis hildensh emensis ecclę epi · & H ·
eidem loci primi abbtis · nec non domni W · ꝑpositi aliorq, frũm · tres man
sos cum decimationib; suis · cetisq, utilitatib; in pratis · in siluis · in aquis ·
in uilla quę luttolfisun dr · quos Getmarus ex ministerialib; ecclę unus
in beneficio nĕ usq; habens · ꝑ finem uitę illius ad nouũ monasteriũ
loco cui antiq̃tas clusa uocabulum indidit · scę Marie semp uirgini · &
scõ Georgio mrĩ coram te[illegible]b; obtuli · sperans me ꝓ oratione[illegible] mona
chor · dõ illic seruientium posse beari · Petente ũ karissimo nrõ dõno W ·
loci illi ꝑposito ꝑ ammonitione eor · dẽ mansor · calicem argenteũ cũ auro
decenter ornatum pondo · uiii · marcarum de manu ei haut inuita
accepi quẽ die sequenti dõne · K · uxori · ũ · li reginę offerens · ꝑstata & utili
tate nrę ecclę tali cũ munere supplicatura donaui · facta q̃ donatione ·
hoc testimonio fuere subscripte psonę · Manegold ꝑr · Adelhard ꝑbr ·
Burchard comes · & aduocat · hẽ aduocat Hermanni · Bezelin · Rodolfus ·
Tagebt · Wanrad camerar · Bruno · Wittelin · & alii quã plures clerici & laici
Factum innouo monasterio s · Marie · xv k · ivbr · Anno incarnat dnĩ M · C ·
xx vii · Indictõne · v ·

Foto: Nds. Staatsarchiv Wolfenbüttel Chr. Treptow

Nieders. Staatsarchiv in Wolfenbüttel
Archivbezeichnung: 10 Alt Urk 1

Dieser Film bzw. diese Fotokopie ist ausschließlich zum persönlichen Gebrauch des Bestellers gefertigt. Jeder andere Gebrauch bedarf der Genehmigung durch das

Wolfenbüttel StA 10/11 Urk. 3

In nomine sancte & individue trinitatis. Lotharii te
ut diligant iustitiam. qui iudicant terram. iustitiam quoq;
cultores congrua regali auctoritate liberalitate consolem̃. &
& memorie gandesheimensis abbatissa Luitgardis cũ assensu fi
fidelium nrã & regni auctoritate confirmatũ tñ̃smittim̃. Predi
subiectarũ ꝫ hactenꝰ ecclarũ brunsteshus. & cluse desolationem
ferret. cõmunicato nobcũ. aliusq; religiosis consilio. memora
gumen. ita iudicet ut degentiũ utrobiq; monachoꝝ ide sit abb
cõpetentias ffrib'. Cui etiã defuncti sui ipsoꝝ abbatis succes
absq; omni alicuius uuerentis respectu aut phibitione de suo a
tusse suisq; sororib' psentabunt. quatenꝰ & ipsis ita factꝫ electio
tusꝫ. anastasii. & innocentii suscipiat. n̄ quod absit canonica
tã inutiosa quã actiosa absolute disponat. lib' ab omni subiecti
tusse suisq; sororib' in consilius opportunitatẽ in̄cipius festinat
exhibebit. Hanc g̃ ꝑ dictarũ ecclarũ coniunctionẽ & libtatẽ
animarũ nr̃arũ. ac regni stabilitate confirmam'. & confirm
Confirmam' etiam ecclę de cluse tres mansos in uilla quę luud
prati in siluus. & aquus. quos olim berta bone deuotionis abbat
abbatissa quã a ꝑ descessorib' suis. ac reliquis x̄ fidelib' collatũ e
rõ si quis fuit regali u endũ. & marce aut debi
benedictione ꝑ positio de seo blasio. eguuardo ꝑ positio de enbeka. b
berimanno comite. Luudolfo de uuabrungerod. aliisq; mul
bertolfo de pamel. aliisq; multis ministerialib'.
[illegible] anno incarnationis

Wolfenbüttel StA 10/11 Urk. 3

ci dī gr̄ā romanorū imperator augustus. Sciens scriptum esse
maiorē non ēe quā ut dm̄ sup̄ omnia diligam. deinde ū suos
honorem. libenter p̄sentis pagine negotiū quod pie uoluntatis
q; ministerialiū hominūq; suoq; suggestu suscipim. et notitie
ta si quidē abbatissa luitgardis diuini cult pietate feruens. cū
et instabiliū in eis p̄sonarū uariationē religiose dolendo non
is ecclas earē duas. in uni p̄lati curā collegit. et unum re
s. idē et bacul. saluis tamen s cui uis ecclē secdm redditum
rē secdm beati pat̄is benedicti regulam cōmuniter equaliter. et libe
oue monasterio eligent. et decani gandes hamensis ecclē abba
consentientib' uirgam pastoralē de altari scī̄ iohannis bap
llū obiectione remoue p̄ualeant. deinceps aūi utriusq; ecclē
onis alicui exactione uel seruicio. exceptio quod eidē abba
tib' missarū celebrationē in infirmitatib' unctionē libenter
ria uoluntate et regine nr̄ē rikinze uiuentiū p̄ remedio
tā p̄sentis sigilli nr̄i testimonio inuiolabiliter p̄mulgamus.
lues hem. dicti. cū suis decimationib' eccliis; utilitatib' in
sa eidē ecclē contulit. Preterea quicq̄d p̄fatis ecclis tā abbat
. nos nr̄ā auctoritate concedim. et hui concessionis p̄turbato
to multandū decrem. Feci aūt hoc coram subscriptis testib'
rolfo. Ludolfo. brunone capellanis. Sifrido comite. et
is regni p̄cipib'. Ludolfo aduocato. Annone cubiculario.
Signū domni lotharii tertii. romanorū imperatoris dī gratia

Niedersächsisches Staatsarchiv in Wolfenbüttel
Archivbezeichnung: 10 1 1 1 Urk 3
Dieser Film bzw. diese Fotokopie ist ausschließlich zum persönlichen Gebrauch des Bestellers gefertigt. Jeder andere Gebrauch bedarf der Genehmigung durch das Staatsarchiv. Für jeden urheberrechtlichen Mißbrauch haftet der Besteller.

Farbabb. 7: Gandersheimer Stiftssiegel, 12. Jh.: Papst Innozenz I. auf Faldistorium sitzend mit Buch und Stab. Umschrift: + *S(ANCTVS) AN(ASTASIVS) SIGNVM SANCTI INNOCENTII PAPE.* Niedersächsisches Landesarchiv – Staatsarchiv Wolfenbüttel, 6 Urk. 26 (13. Juni 1148)

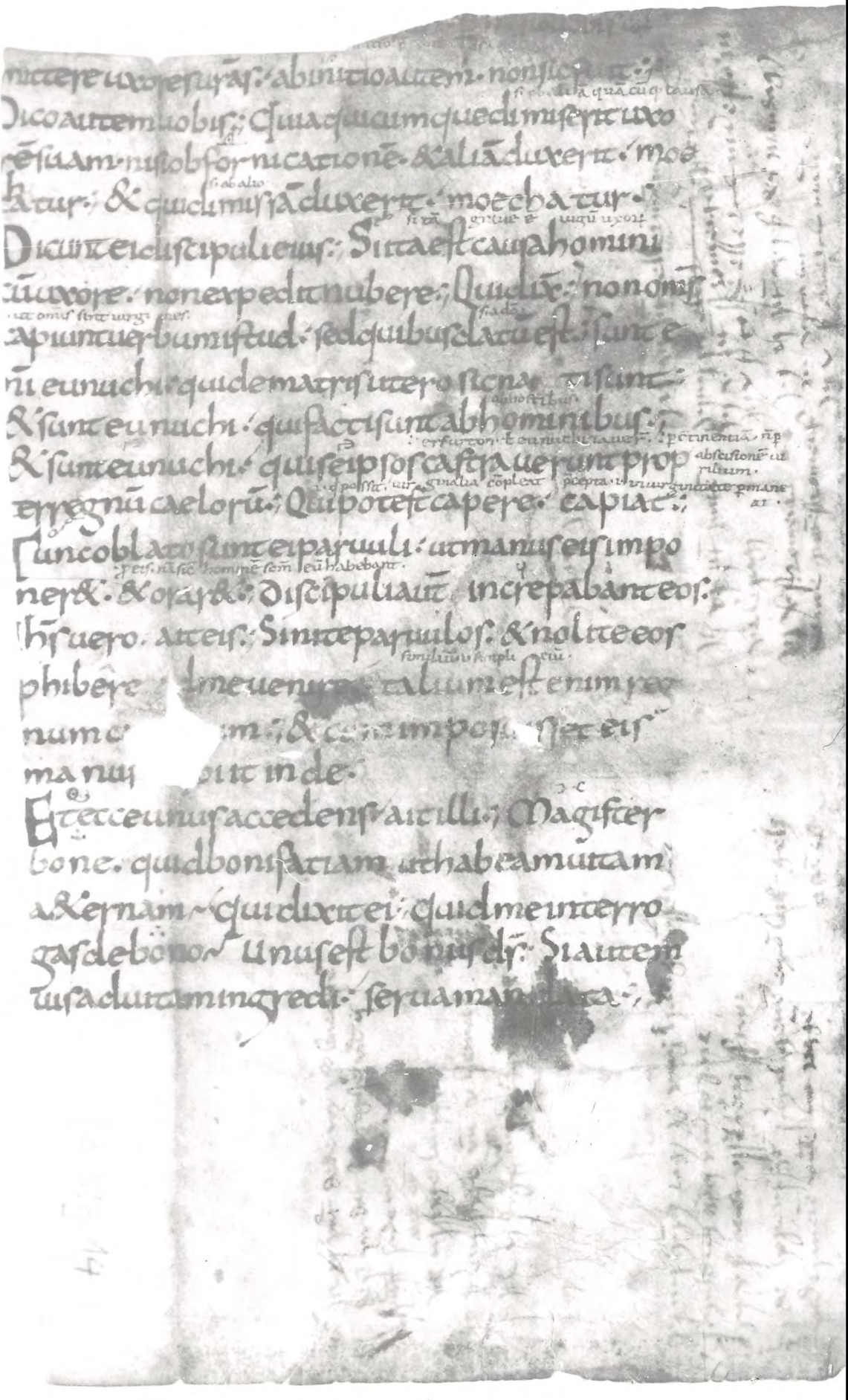

Wolfenbüttel StA
12 Slg 2 Nr. 14

46

Foto: Nds. Staatsarchiv Wolfenbüttel Chr. Treptow

Nieders. Staatsarchiv in Wolfenbüttel
Archivbezeichnung: 125 Lg 2 Nr. 14

Dieser Film bzw. diese Fotokopie ist ausschließlich zum persönlichen Gebrauch des Bestellers gefertigt. Jeder andere Gebrauch bedarf der Genehmigung durch das Staatsarchiv. Für jeden urheberrechtlichen Mißbrauch haftet der Besteller.

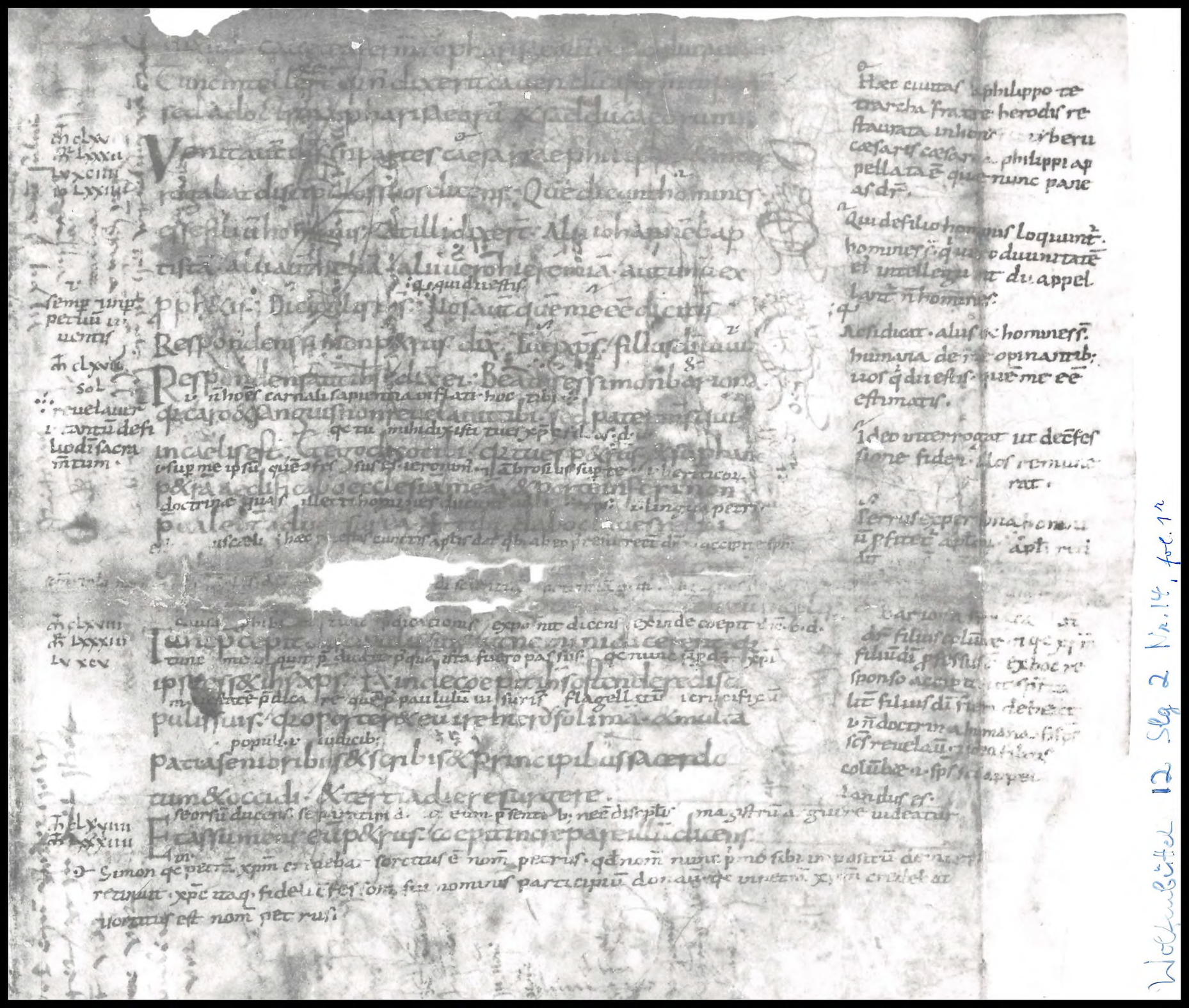

Wolfenbüttel StA
12 Slg 2
Nr. 14

Wolfenbüttel StA, 12 Slg 2 Nr. 14 fol. 1v + 2r CD vorh.

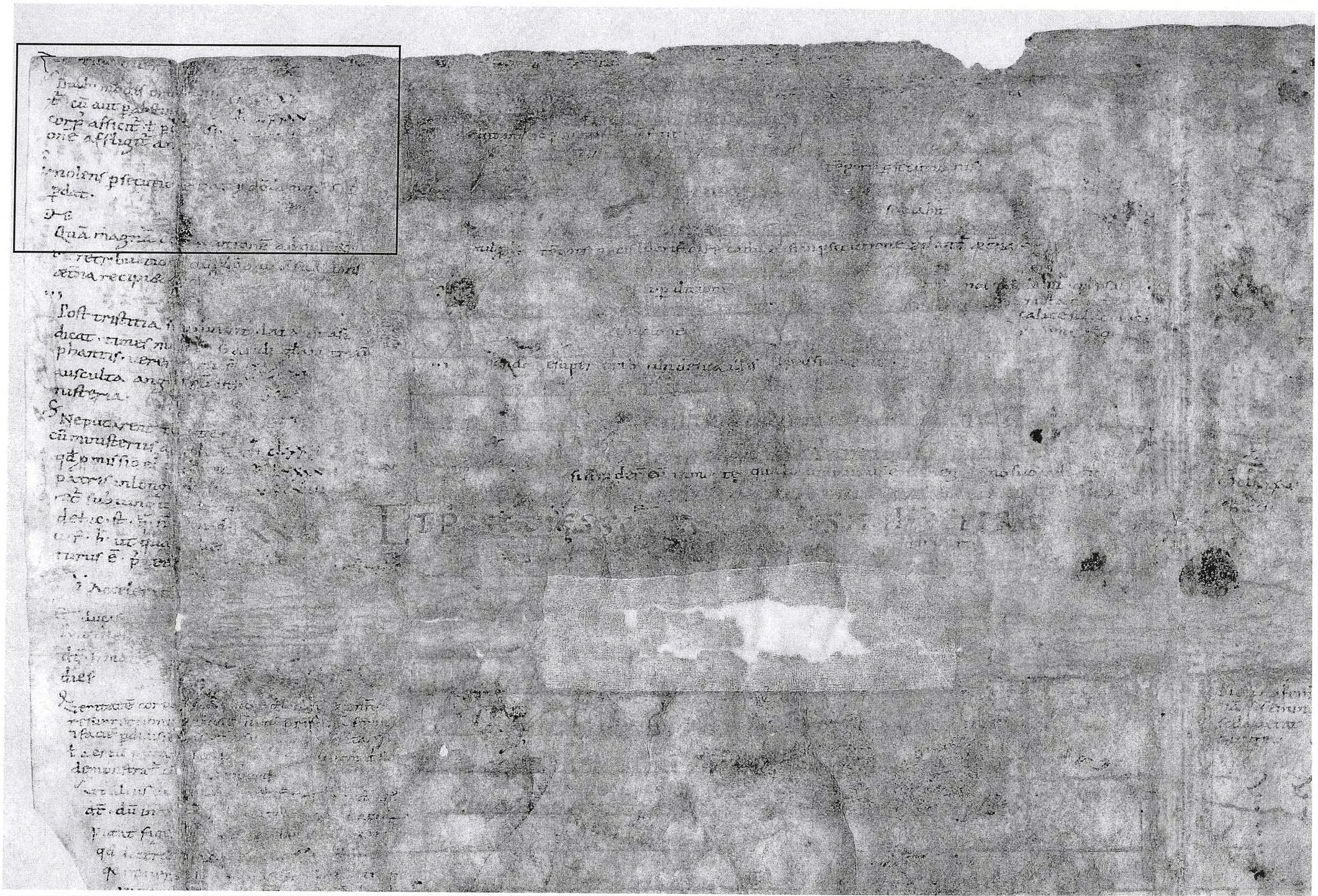

oft aufgegriffen worden und konnte nach dem Verständnis der Zeit das Absetzungsrecht des Papsts gewiß gut begründen[100].

Daß Gregor VII. in solchen Bahnen gedacht hat, ist gut zu erkennen. Im Dictatus papae steht nicht nur der berühmte Satz *Quod illi liceat imperatores deponere*, sondern auch gleichsam als Ergänzung dazu: *Quod a fidelitate iniquorum subiectos potest absolvere* [101]. Die Befugnis, den Kaiser abzusetzen, ergab sich aus seinem Ungehorsam (bzw. aus der Exkommunikation, zu der dieser geführt hatte); die Exkommunikation lieferte ihrerseits den Rechtsgrund für die Lossprechung der Untertanen von der *fidelitas*.

Schon bevor sich der Konflikt mit Heinrich IV. zuspitzte, hat Gregor seine Theorie der Zusammengehörigkeit von Exkommunikation und Lösung des Treueids in die Praxis umgesetzt bzw. umzusetzen versucht. Im März 1075 schrieb er den „Katholiken der Kirche von Piacenza": *Dionisium condam dictum episcopum absque ulla unquam spe reconciliationis ab omni episcopali honore deposuimus ... Et quicunque sibi fidelitatem iuraverunt, ne contra hoc decretum sint, ab omni vinculo sacramenti absolvimus* [102]. Der Papst sprach die untergebenen Gläubigen von ihrem Treueid los, damit der abgesetzte und exkommunizierte Bischof Dionysius alle Unterstützung verlor (die Exkommunikation des Dionysius scheint als solche nicht überliefert zu sein, muß aber wohl vorausgesetzt werden)[103].

Philipp I. von Frankreich drohte Gregor VII. im September 1074 wegen seiner vielen Schandtaten mit dem „Schwert der apostolischen Bestrafung", anders gesagt: mit der Exkommunikation; wenn der König sich nicht füge – schrieb er –, „werden wir mit Gottes Hilfe auf jegliche Weise versuchen, das Königreich Frankreich seiner Herrschaft

---

100) Der Verfasser des Liber de unitate ecclesiae conservanda (wie Anm. 21) hat c. 11, S. 199 gegen den Satz Gregors des Großen nicht eingewandt, daß er als bloße Poenformel nicht einschlägig sei, sondern daß er im Widerspruch stehe zu des Papstes sonstigen Äußerungen gegenüber Kaisern und Königen.

101) Register Gregors VII. (wie Anm. 5) II 55a, S. 204 § XII, S. 208 § XXVII.

102) Register Gregors VII. (wie Anm. 5) II 54, S. 199.

103) In gleicher Weise entbindet Gregor VII. Klerus und Volk von Konstanz von ihrer Treuepflicht gegenüber ihrem exkommunizierten Bischof Otto; vgl. H. E. J. COWDREY, The *Epistolae Vagantes* of Pope Gregory VII (1972) S. 24 Nr. 10: *Nam si preceptis apostolicis voluerit esse contrarius, ... ab omni illius subiectionis iugo beati Petri auctoritate vos absolvimus ita ut, si etiam sacramenti obligatione quilibet ei fuerit obstrictus ... nulla ei fidelitatis exhibitione fiat obnoxius*; dazu HOFFMANN, Zum Register (wie Anm. 5) S. 128.

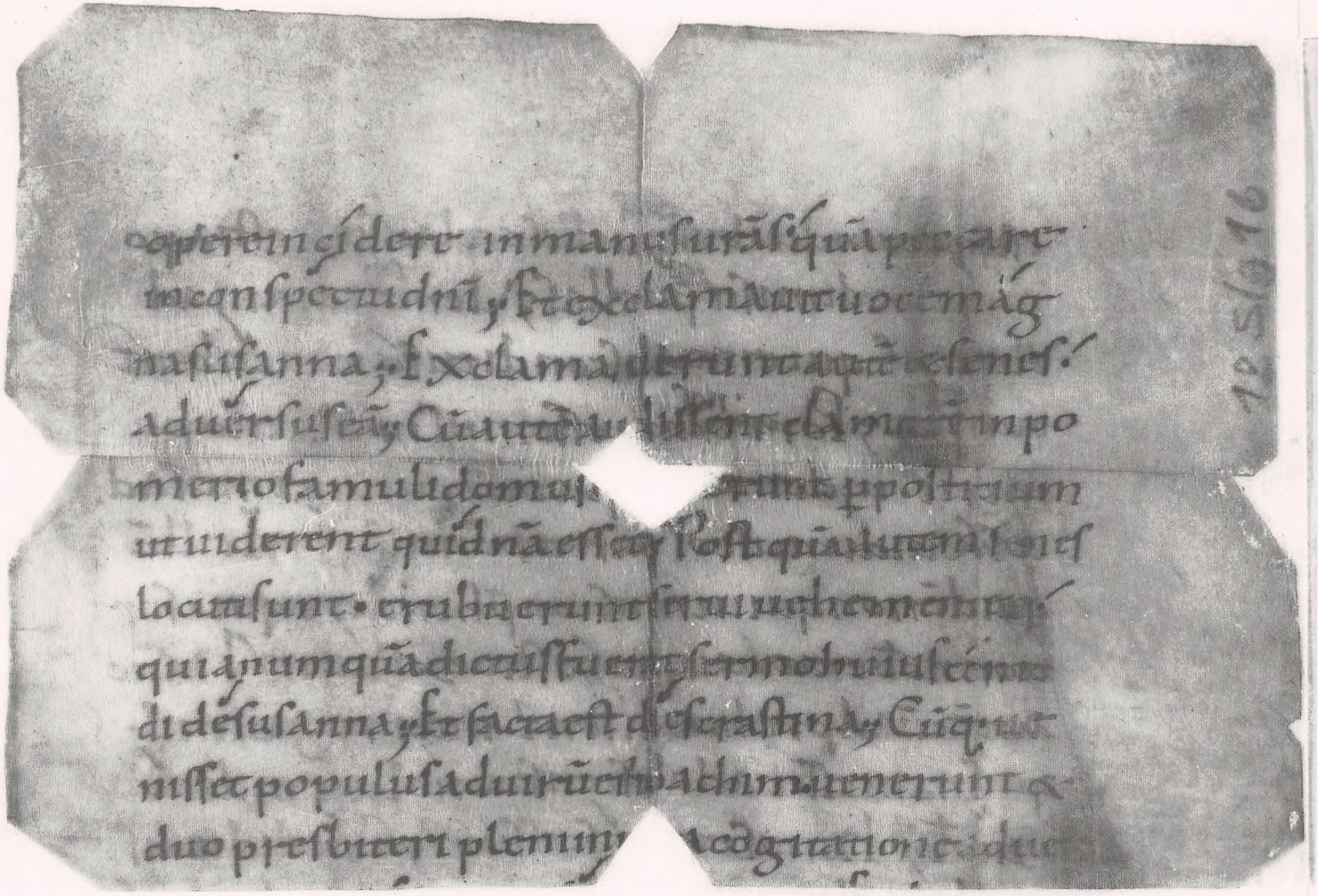

Wolfenbüttel StA, 12 Slg 3 Gandersh. 16

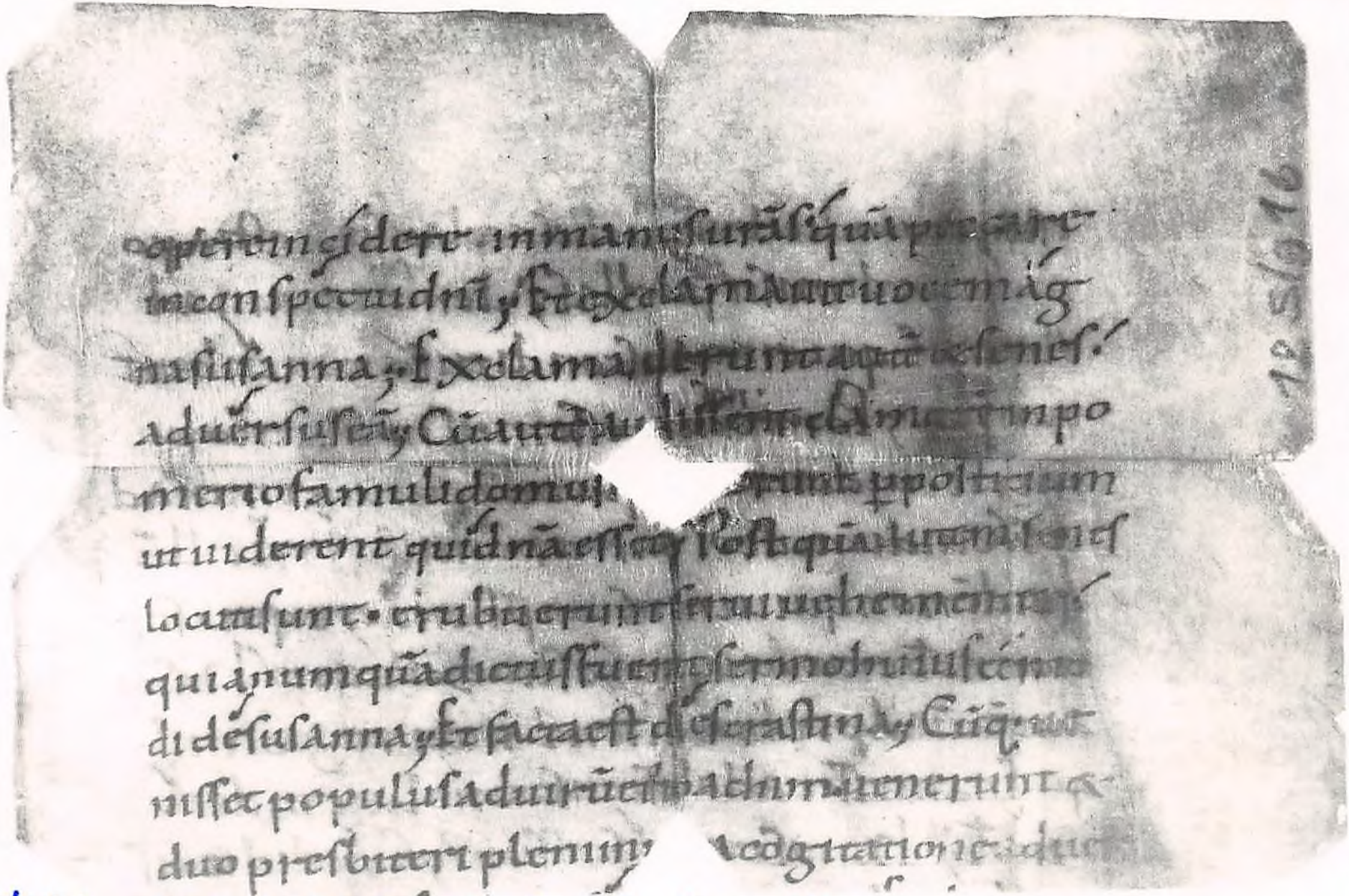

Wolfenbüttel StA 12 Slg 3 Gand16

Foto: Nds. Staatsarchiv Wolfenbüttel Chr. Treptow

Nieders. Staatsarchiv in Wolfenbüttel

Archivbezeichnung: 12 Slg 3 Gand. 16

Dieser Film b... aus... zum persönlichen ... gestattet. Jeder andere Gebrauch bedarf der Genehmigung durch das Staatsarchiv. Für jeden urheberrechtlichen Mißbrauch haftet der Besteller.

Wolfenbüttel StA, 12 Slg 3 Gand 16

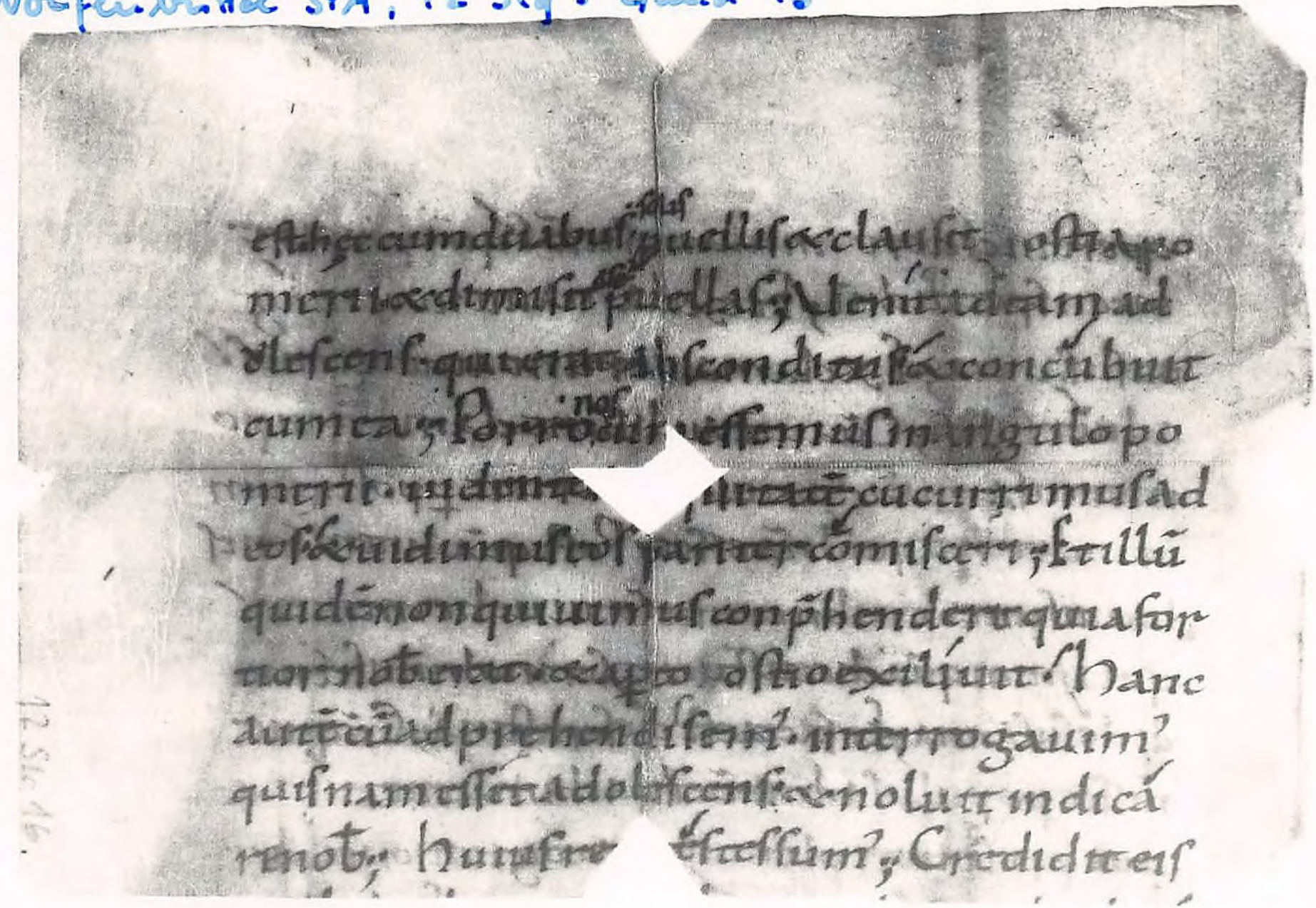

esthge cum dcis ibus fcis puellis exclausis postea po
merid. ecclesiasticis puellis; Venit ad eam ad
vesperas quaedam ex dictis fœminis concubitus
causa; Petrus non vult esse mus in aliquo po
meridiano quidam [illegible] cucurrimus ad
fenestram ut pote partem comissuri; strillū
quidem non quum usquam prehenderemus for
mosum habebamus ad postremum exiliunt. Hanc
autem ad prehendisse interrogauim'
quisnam esset ad oliscensi nolunt indicá
re nobis. Hunc fre [illegible] stessum; Credidit eis

Foto: Nds. Staatsarchiv Wolfenbüttel Chr. Treptow

Niders. Staatsarchiv in Wolfenbüttel

Archivbezeichnung:

Diese Foto ist ausschließlich zum
privaten Gebrauch bestimmt. Jede anderweitige Verwendung bedarf der Genehmigung durch das
Staatsarchiv. Für jeden urheberrechtlichen Mißbrauch haftet der Besteller.

12 Slg 3 Kbd. Gand.. 16

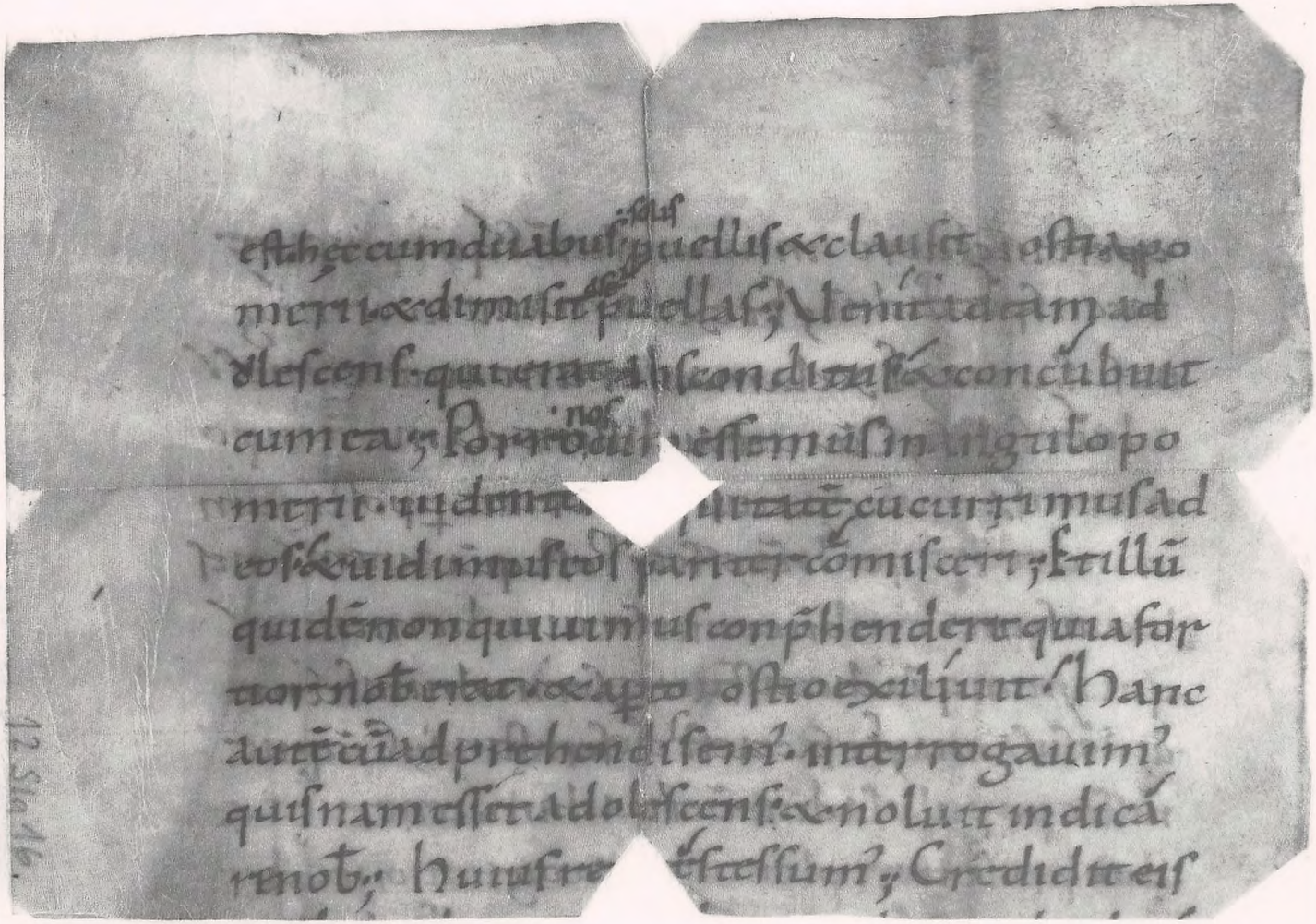

Wolfenbüttel StA 12 Slg 3 Gand 16

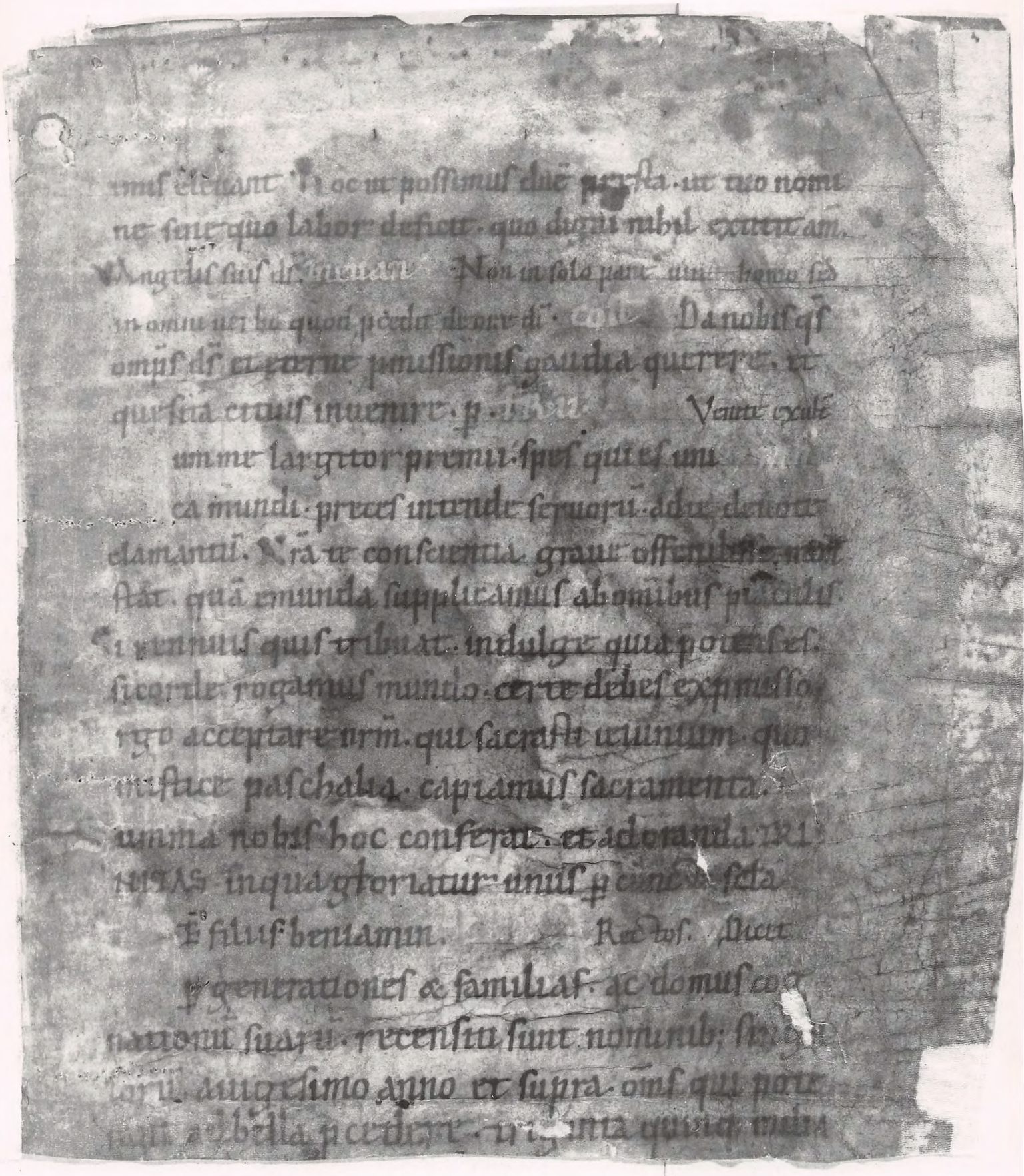

Wolfenbüttel, StA, 12 Slg 3, aus: 11 Act Gandersh., Registrum fabricae 1531 – 1630

Foto: Nds. Staatsarchiv Wolfenbüttel Chr. Treptow

Niedersächs. Staatsarchiv in Wolfenbüttel

12563 11 All Gandh

Die ... lediglich zum ... Jeder andere ... Veränderung durch das Staatsarchiv ... Mißbrauch haftet der Besteller.

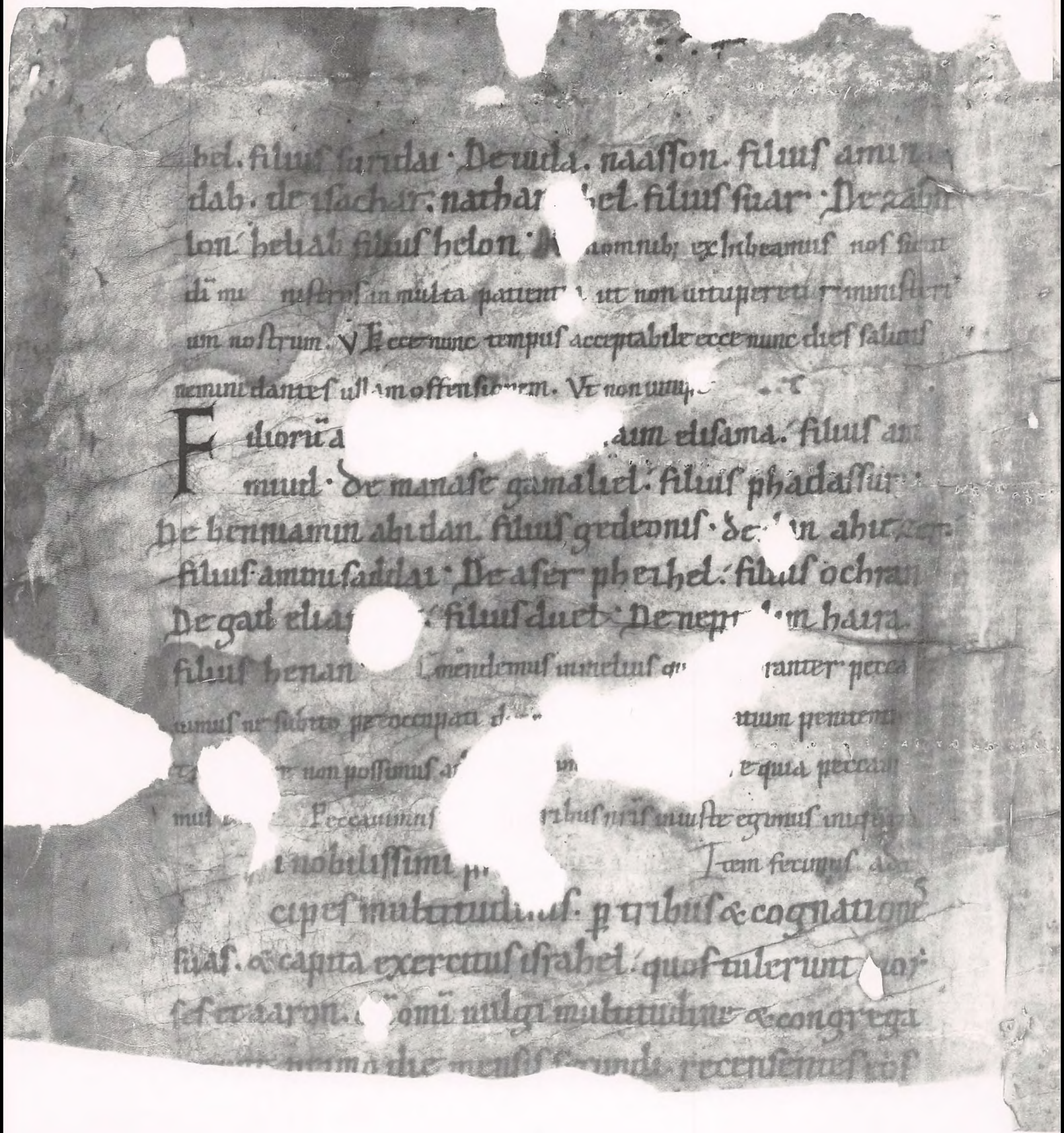

Wolfenbüttel, StA, 12 Slg 3, aus: 11 Act Gandersh.

Foto: Nds. Staatsarchiv Wolfenbüttel Chr. Treptow
Niedersächsisches Staatsarchiv in Wolfenbüttel
12 Slg 3 11 Alt Gand
Archivgut darf nur persönlich zum Gebrauch bestellt werden. Jeder andere Gebrauch bedarf der Genehmigung durch das Staatsarchiv. Für jeden urheberrechtlichen Mißbrauch haftet der Besteller.

Wolfenbüttel StA 12 Slg 5

Wolfenbüttel
StA
12 Slg 5
(alt VII B Hs 4)

Wolfenbüttel StA, 12 Slg 5 (aus VII B Hs 4)

1 Doppelblatt (auf Pappe angeklebt)

fol. xxx

Vorderseite rechts Inc.: spiritus sancti et a suo nomine nobis hoc privilegium dedit, ut ab ipso christiani appellemus (sic!). De quo nomine Ysaias propheta dicit Et s... suos vocabit nomine alio. Id est christiano. Hinc certe dignitas nobis. Hinc celsitudo provenit. Hinc reges. Hin sacerdotes. Hinc christiani vocamur. Ubi autem potius nomen salutis sonat ibi tandem hic liber debitum finem acc piat. Sequitur et angelo Laoditie ecclesie scribe Laoditia interpretatur tribus amabilis

Apoc. 3, 14

Apokalypsenkomm.

Haymo, Exposito in apocalypsin lib. I c. 3, + lib. II c. 3 [sic!]
Migne PL. 117, Sp. 994 B-C, Sp. 993 C -

in terra, in mari et in omnibus abyssis - Si ergo omnis =
ebd. lib. II c. 3, Sp. 995 B - 996 B

VIII

lū. lxxxvii
mr̄. lxxxviii
mr̄. xxxiiii

Conuocatis autem duodecim apt̄is. dedit illis uirtutem et potestatem sup oīa dęmonia. et ut languores curarent. et misit illos prędicare regnū dī. et

lū. lxxxix
mr̄. lxxxiii
mr̄. l.iii

sanare infirmos. et ait ad illos. Nihil tuleritis in uia. neq: uirgam. neq: peram. neq: panem. neq: pecuniam. neq: duas tunicas habeatis. et in quā cumq: domū intraueritis. ibi manete. et inde ne exeatis.

lū. lxxxviii
mr̄. lxxxv
mr̄. lii

et quicumq: non receperint uos. exeuntes de ciuitate illa. etiā puluerem pedum uorum excutite in testimonium sup illos.

lū. lxxxviii
mr̄. viii. lvi.

Egressi autem circuibant per castella. euangelizantes et curantes ubique.

lū. xc
mr̄. ii. cxliii
mr̄. lvii

Audiuit autem herodes tetrarcha oīa que fiebant abeo. et hęsitabat eo quod diceret ā quibusdam quia iohannes surrexit a mortuis. A quibusdam uero. quia helias apparuit. A aliis autem. quia propheta unus de antiquis surrexit. et ait herodes. Iohannē ego decollaui. quis autem est iste de quo audio ego talia. et querebat uidere eum.

lū. xcii
mr̄. viii. lxi.

Et reuersi apostoli. narrauerunt illi quecumq: fecer.

lū. xcii
mr̄. iii. cxlvi
lō. xlvii.

et assumptis illis. secessit seorsum in locum desertum. qui est bethsaidae. Qd cum cognouissent turbe. secutae sunt illum; et excepit illos. et loquebatur illis de regno dī. et eos qui cura indigebant sanabat.

lū. xciii
mr̄. cxlvii
mr̄. lxiii
lō. xlviii

Dies autem coeperat declinare; et accedentes duodecim

Wolfenbüttel StA, 12 Slg 19, 22 A Akt Starkenburg 1597, Nr. 1595

32

Foto: Nds. Staatsarchiv Wolfenbüttel Chr. Treptow
Niedersächsisches Staatsarchiv in Wolfenbüttel
Archivbezeichnung: 12 Slg 19
Dieses Foto bzw. diese Fotokopie ist ausschließlich zum persönlichen Gebrauch des Bestellers gefertigt. Jeder andere Gebrauch bedarf der Genehmigung durch das Staatsarchiv. Für jeden urheberrechtlichen Mißbrauch haftet der Besteller.

Wolfenbüttel StA, 12 Slg 19, 22 A Akt Staufenbg. 1597

dixerunt illi. O imit te turbas. ut eunt̄ in castella
ullasq; que circa sunt diuertant. et inueniant
escas. quia hic in loco deserto sumus. Ait autem
ad illos. Vos date illis manducare. At illi dixerunt.
Non sunt nob plus quam quinq; panes. et duo pisces; ni
si forte nos eamus. et emamus in omnē hanc turbā
escas. Erant autem fere uiri quinq; milia. At ait aut̄
ad discipulos suos. Fate illos discumbere p conuiuia
quinquagenos. et ita fecerunt. Et discubere fecer̄t omnes.
Acceptis autem quinq; panib: et duob: piscibus. re
spexit in celum. et benedixit illos et fregit. et distri
buit discipulis suis ut ponerent ante turbas. Et man
ducauerunt omnes. et saturati sunt. Et sublatū est. quod
sup fuit illis fragmentorū cophini duodecim;
Et factum est cum solus esset orans. erant cum illo et dis
cipuli. Et interrogauit illos dicens. Quem me dicunt
turbe; At illi respondentes dixerunt. Iohannē
baptistam; Alii autem heliam. alii quia prophetarum
unus de prioribus surrexit. O ipse autem ille. Vos autē
quem me dicitis. respondens simon petrus. dixit
xpm dei. At ille increpans illos. precepit ne cui dicerent;
hoc dicens. quia oportet filium hominis multa pati.
et reprobari a senioribus. et principibus sacerdotū
et scribis. et occidi et tertia die resurgere.
Dicebat autem ad omnes. Si quis uult post me uenire.

lū. xcvi
mt. cl xvi
mr. lxxxvi
lo. lxxxiii

lū. xcvi
mt. cl xvi
mr. lxxxvi

lū. xcvii
mt. cl xx
mr. lxxxvi

Landesarchiv SHA

12 Slg 19

22 A Akt Stauffenb. 1597

Wolfenbüttel StA, 12 Slg 3, acc: 1 Alt Abt. 22 A Nr. 574/1, fol. 1r

de ore di. Tē assūpsit eū diabolus in scām ciuitatē & statuit eū supra pinnaculū tēpli & dixit ei. Si filius di es. mitte te deorsū. Scriptū est enī. quia angelis suis mandauit de te. & in manib; tollent te ne forte offendas ad lapidē pedem tuū. Ait ihc rursū. Scriptū est. ñ tēptabis dnm dm tuū; iterum assūpsit eū diabolus in montē excelsū ualde. & ostendit ei oīa regna mundi. & glām eox. & dixit illi. Hec oīa tibi dabo. si cadens adoraueris me. Tē dicit ei ihc. Vade satana. Scriptū ē enī. Dnm dm tuū adorabis. & illi soli seruies. Tunc reliqt eū diabolus. & ecce angeli accesserūt. & ministrabant ei. Scapulis suis obumbrabit tibi dominus & sub pennis eius sperabis scuto circumdabit te ueritas eius.

Sacrificiū quadragesimalis Sec. in rtu sollempnit immolamus. te dne depcantes. ut cū epulariū restrictione carnaliū anoxiū quoq; uoluptatib; temperem. P. Scapulis suis obumbrabit tibi & sub pennis eius spe nbis. scuto circumdabit te ueritas eius. uu nos dne post sacrāmti libatio sca restauret. & auctustate purgatos. in mysterii salutaris faciat transire consortium. P dnm Sup populū.

Sup pplm tuū qs dne benedictio copiosa descendat. in dulgentia ueniat consolatio tribuatur sca fides succrescat. redeptio sempna firmetur. P. Feria ii.

Leuit oculi seruorum in manibus dominorum suorum sicut oculi nostri ad dominum deum nostrum donec misereatur nostri miserere nobis domine miserere nobis. P Ad te leuaui oculos meos q habitas. Oō.

Conuerte nos ds salutaris nr. & cessent nobis ieunia quadragesimalia male proficiat mentes nras celestib; instruę disciplinis. P o. Lec. Hec dicit dns. ds. & Zechiel. Ecce ego ipse requiram oues meas. & uisitabo eas sicut pastor uisitat gregē suū. in die quando fuerit in medio ouiū suarū dissipatarū. Sic uisitabo oues meas. & liberabo eas. de omib; locis. in quib; dispse fuerant in die nubis. & caliginis. Et educā eas de ppliis. & cōgregabo eas de tris. Et inducā eas in tram suā. & pascā eas in montib; isrl. in riuis. & in cunctis sedibus tre in pascuis uberrimis.

Wolfenbüttel StA
12 Slg 3 L Akt 22 A
Nr. 574/1

teria referimus gr̃as. qđ interris
positos iã celestiũ prestas ee̊ par
ticipes. ℣. Sup. populum.

Respice dn̄e ppicius adplebẽ tuã
& quã diuinis tribuis pficere sa
cramẽtis. abomĩb; absolue peccatis
Deẽ necessitatibus meis fr̃ VI. ℣
Eripe me domine inde humilitatem
meam & laborem meum & dimitte omni
a peccata mea. ℣. Adte dn̄e leuaui.

Esto dn̄e ppicius plebi tuę. &
& quã tibi facis esse deuotam.
benigno refoue miseratius auxi
lio ℣. dn̄m. Lec̃ Ezechielis, pphe
Hec dicit dn̄s ds. Anima que
peccauerit. ipsa morietr̃. filius
n̄ portabit iniquitatẽ patris. &
pat̃ n̄ portabit iniquitatẽ filii
Iustitia iusti sup eũ erit. & im
pietas impii erit sup eũ. Si aũt
impius egerit penitentiã ab
omĩb; peccatis suis que operat̃
est. & custodierit uniuersa p̃
cepta mea. & fecerit iudiciũ &
iustitiã. uita uiuet & n̄ morietr̃
Omniũ iniquitatũ ei quas ope
rat̃ ẽ n̄ recordabor. in iustitia
sua. quã opat̃ ẽ uiuet. Nũqđ
uoluntatis mee ẽ mors impii.
dicit dn̄s ds. & n̄ ut conuertat̃
a uiis suis & uiuat. Si aũt auer
tit se iustus. a iustitia sua. & fe
cerit iniquitatẽ secm̄ oĩs abhom
nationes quas operari solet impi.
nũqđ uiuet. Oĩs iustitie ei quã
fecerat n̄ recordabunt. in p̃uari
catione qua p̃uaricatus ẽ. & in
peccato suo qđ peccauit in ipsis
morietr̃. Et dixistis. Non ẽ equa uia
dn̄i. Audite dom̃ isrl. Nũqđ uia
mea. n̄ est equa. & n̄ magis uie
ure. praue sit. Cũ enĩ auerterit
se iustus a iustitia sua. & fecerit
iniquitatẽ. morietr̃ in eis. in iusti
tia sua quã operat̃ est morietr̃
Et cũ auerterit se impius ab im
pietate sua. quã operat̃ est. & fe
cerit iudiciũ & iustitiã. ipse
animã suã uiuificabit. Consi de
rans enĩ & auertens se ab omĩb;
iniquitatib; suis quas operatus ẽ.
uita uiuet & n̄ morietr̃. Dic̃ dn̄s
omps. Gr̃ Sal
uum fac ser uum tu
um deus me
us sperantem in te
Mi
Domine exaudi orationem meam
Initt. Erat dies festus Scd̃ Iohn 10h.
iudeoꝝ. & ascendit ihc hieroso
limã. Est autẽ hierosolimis pba
tica piscina que cognominat̃

Wolfenbüttel StA, 12 Slg 3
am: LAct Abt. 22 A Nr. 574/1, fol. 2v

Wolfenbüttel StA

12 Slg 3 L Akt 22 A

Nr. 574/1

& pestē ego consumā eos; Et dixi; ·xxx· dnē dñs; Prophe
te dicunt eis non uidebitis gaudium & fames non erit in
uobis sed pacē ueram dabit in loco isto; & dixit dñs ad
me: falsō Filii pphetē uaticinantur; in nomine meo Non
misi eos & non pcepi eis neq; locutus sum ad eos; Uisiō
nem mendacē & diuinationē fraudulentē & seductionē
cordis sui pphetant uobis: Ideo hec dicit dñs de pphetis qui
pphetant in nomine meo: Quos ego non misi dicentes
gladius & fames non erit in terra hac; In gladio & fame
consummentur pphete illi: & populi quibus pphetant
er̄ proiecti in uiis ierim: Pr̄ fame & gladio & non erit qui se
peliat eos ipsi & uxores eorū & filii & filie eorū Et effun

igit. Nemo ergo indulta poenitentiae tempora par
ui pendat. nemo curã. sui dũi ualet agere neglegẽ.
quia redemptor nr̃ tanto tunc iudicũ distric
tior uenit. quanto nobis ante iudicii magnã pa
cientiã prorogauit. Haec itaq; uobiscũ frr̃ agite.
hęc immente sedula cogitatione uersate. Quã
uis adhuc rerũ perturbationib; animꝰ fluctuet.
tam tam. spei uĝ anchora in aeternã patriã fi
gite. intentionẽ mentis uuera luce solidate. Ic
ce ad caelũ ascendisse dn̄m audim⁹, hoc ergo
sequamur in meditatione qđ credimus. est ad
huc hic tenemur infirmitate corporis. seq̃mur
tam̃ cum possibilis amoris. Non autẽ desipere de
fidei nr̃i ipse qui dedit. ihc xpc dn̄s nr̃. q̃
uiuit & regnat cũ patre in unitate spc̃ sci dꝰ. p
omã sdã sdq; am̃.

In illo tempore. Dixit ihc discipulis suis. Cũ uene
rit paracletus. quẽ ego mittã uobis a patre. spm̃
ueritatis. qui a patre procedit. ille testimoniũ p
hibebit de me. & uos testimoniũ phibebitis. quia
ab initio mecũ estis. & reliqua.

Ex multis sc̃a euangelii locis inuenim⁹, quia dis
cipuli ante aduentũ sci spc̃ minus capaces erant
ad intellegenda archana diuine sublimitatis,
minus fortes ad toleranda aduersa humane
prauitatis; Sed ubi aduenientẽ spũ, cui augmẽ
to diuine agnitionis data est & tã constantia
in uincendo humane pssecutionis. Unde illis do
minica prmissione nunciatur. Cum uenerit pa
racletus. quẽ ego mittã uobis a patre spm̃ ue
ritatis qui a patre procedit. ille testimoniũ phi
bebit de me. & uos testimoniũ phibebitis. Notan
dũ autẽ in primis. qđ dn̄s spm̃ ueritatis & a se
mittendũ & testatur & eundẽ moxꝰ a patre
procedere subiungit. Non quia idem spc̃ alt̃
a patre procedit quã a filio mittit, sed ideo fi
lius ei⁹ a se mitti. a patre dicit procedere, utpa
patris. alia & sua psona designet. utrãq; de
distinctione psonarũ. una esse operatione
ac uoluntate sua cum patris uoluntate &
operatione denunciet. Cũ enim eiusde spc̃ gra
datur hominibus. mittitur. pfecto spc̃ a pa
tre. mittitur & a filio, procedit a patre. procedit
& a filio. quia rei⁹ missio. ipsa processio est.
quia ex patre procedit & filio. Usus est & sua spon
te, quia sic̃ coequalis ẽ patri & filio. tra tan
dẽ habet uoluntatẽ cum patre & filio cõmu
nẽ. Spc̃ enim ubi uult spirat. Unde apls enume
rans donis celestib; ait. Haec oma operatur
unus atq; idem spc̃. duidens singulis prout uult.
Audiens autem spc̃ testimoniũ phibuit de no
bis. quia discipulorum cordib; aspirans. quę de illo
erant scienda mortalibus, clara illis luce reue
lauit. Quod nisi deus ęqualis et consubstan
tialis patri erat ante secula. qđ consubstantia
lis factus ẽ nobis in fine seculoꝝ. qđ deus non
ne natus sine peccato uixit in mundo. quod
quãdo uolunt & qua uolunt mortẽ transiuit
de mundo. qđ uera ceu mortẽ resurgendo
destruxit. Usquam inquã passus ẽ & resurrex
carnẽ ad celos ascendendo leuauit. atq; inpe
terne cętera [illegible] constituit. qđ omnia
pphetarũ scripta illi testimoniũ phi
bent. qđ confessio nominis ei⁹ usq; ad fines
erat ppaganda terrarũ. cęteraq; fuerat illius
misteria. sci spc̃ testimonio sunt reserata. dis
cipulis. Nec enim illis tantũmodo. sed & omni
bus qui per uerbum eorũ credituri erant in illũ. quid

Wolfenbüttel StA, 12 Slg 3, acts VII B Hs. m. 12

recte sapuit, cui de spc munere concessu e.
Ille ergo inquit testimoniu phibebit deme. &
uos phibens testimoniu, quia quę spu unus
docente pcoeperit hęc abiecto timore prius
foris loquendo & aliis ministrabant. Ipsena q
spc corda eoru scientia ueritatis illustrauit.
& ad docenda quę culmine nossent utilius e
rexit. Unde recte apud esaiam spc idem fortitudinis et sapientię nuncupat. Est & eni spc sa
pientię quia ipsu quę recte agere & ea cogi
tare debeam agnoscamus. Est & fortitudinis,
quia & ea ipsu ut quę bene noui operem
accepim. nec aduersitate aliqua abonis quę
coepimus repellam. & uos inquit testimo
nii phibebit, quia ab inicio mecu estis. Cui
data est spc qua. hoc & ea fiducia discipuloru
tuit. qt ab inicio erant cum dno. Ideoq.
quę apud illu uiderunt & audierunt absq
ulla ambiguitate pdicare ualebant. Unde
bene petrus alium puida ordinare uolens apli
n hunc neophitu sed probatu extempore cura
uit elegere dicens. Oporter ergo exhis uiris
qui nobiscu congregati sunt in omi tempore
quo intrauit & exiuit inter nos dns ihc. teste
resurrectionis ei nobiscu fieri unu ex istis.
Hunc ipse genibus xpm euangelizans, confi
dent aiebat. Hunc dr suscitauit tertia die.
& dedit ei manifestu fieri non omi populo,
testibus pordinatis ado, nobis qui man
ducauim & bibimus cum illo. postquam
resurrexit a mortuis. Sed qua crescentibus
electoru meritis. statim crescere solet antiq
hostis inuidia. qua a psepsu latent & phomi
nes sue malignitati subditos. parent incho
ata pietatis gemina conetur obruere.

Recte dns promissa discipulis pdicandi fiducia. p se
mone quoq; eoru qui ei de pdicatione resistere
parat exoratu ostendit dum subdidit. Haec locu
tus sum uobis. ut non scandalizemini. absq; sinago
gis facient uos. Curauit namq; pius magister
futura discipulis prauoru bella pdicere. quo
minus hęc eos uenientia possent offendere. qa
solent minu leuius ferre aduersa. quę possunt
ante pnosci. Nam quę inparato ac n puidenti
animo mala ingerunt, grauius hunc sepe
ab integritatis suę statu deiciunt. Unde bene sa
lomon admoner dicens. fili. accedens ad seruitu
te di & ppara animam tuam ad temptatione. Non
solu uero discipulos saluator a contribulu societate pellendo. sed ab eis & ea mortis pericula pas
suros fuisse pmonuit. Nam sequit. Sed uenit hora
ut omis qui interficit uos arbitret obsequiu se
pstare do. Arbitrabant aut obsequiu se do p
stare iude. in eo qt ministros noui testamti odio
insequebant & moribus. Quia sic illi testimo
niu phibet apli. emulatione di habent, si n secm
scientia. Et de se ipse loquit. Et ego quide existi
mauera me aduersus nom ihu nazareni debere
multa contraria agere. qt & feci hierosolimis.
Et reductis ergo pssuris aduersantiu, repente q si
consolans discipulos adiunxit. Sed uenit ho
ra. ut omis qui interficit uos arbitret obsequiu
se pstare do. Aesi pte dicat. Bella quide tri
bulationu a contribulis uris estis passuri, sed
tolerabilius hec susciptre. qt non tam odio
uri. quadu inlegis emulatione uobis inge
runt. Cuius memor admonitionis beatissimus
tur stephanus. flexis genib, phis qui se inter
ficiebant. pia uoce supplicabat dicens. Dne.
ne statuas illis hoc peccatu. Arbitrabant ergo

Wolfenbüttel StA, 12 Slg 3, aus VII B Hs. nr. 12

etiam ipse apls paulus cum tertio dñm roga
uerit· ut ase angls satanę aquo tribulabatur
abscederet· nec impetrare potuerit· Sedhuius
motio questionis· amiqua iam patrū explā
natione sepulta est· Quiueracit intellexerit·
illos solū innomine saluatoris petere· qui
ea quę adpprias salutē putant petunt·
Ideoq apls non innomine saluatoris petisse
ut tēptatione careret· quā obcustodiā humi
litatis acceperat· quia si hac caruisset· saluus
esse nō posset· ipso affirmante qui ait· Ut ne
magnitudo reuelationū extollat me· datus
ē mihi stimulus carnis meę angls sathanae·
ut me colafizet· Quociensciq ergo petente
nō exaudimur· ideo fit· quia uel contra auxi
liū nrę salutis petimus· ac ppria amisericor
de patre· beneficia gra nobis qd ineptę pe
timus negatur· Quod eide apło paulo contu
gisse pbatur· cui ter petenti responsū est· Suf
ficit tibi gra mea· Nam uirtus in infirmitate
pficitur· Sed utilia quide & quę aduersa
salutē respiciant petimus· sed ipsi male uiuēn
do auditū a nobis ustiudias auertimus·
in aderentes illud salomonis· Qui auertit
aurē suā ne audiat legē· oratio eius exe
crabilis· Vel dū ppeccantib· quibusqm
nrę [illegible] oram· etsi salubrit petimus atq
ex nro merito digni sumus auditu· ipsorū
tamen puersitas nempetremus obsistit· Fit
eria aliquando· ut salutaria prorsus exp
abs sollicitus & deuotis quibusdam actionib·
nec tam statim quę petimus obtineamus·
sed in futurū petitionis nrę differat effec
sic cum gentibus flexis· cotidie rogam pa
dicentes· adueniat regnū tuū· Idem tam
regnū· nonmox oratione finita· sed tempo
congruo sumus accepturi· qd pia passione
nrī conditoris constat actum· ut in delice
desideria prę deuotionis dilatione crescā
& qm̄to cotidiano magis magisq pūcc
tande p fectū capiant gaudia quę rep
Int quę notandū qa cum ppeccatoribus
oram· & si eorū saluationē impetrare ne
quim· nequaquam tam fructu precis nr
pruam· quia & si illi n sunt digni salu
ri· nos tam amoris quē illis impendim
mercede donabim· Sicq in tali quoq p
tatione impleb̄tur· nobis illa dñi p mis
qua ait· Siquid petieritis patrē in nomi
ne meo· dabit uobis· Intuendū eni· quia
ait simplicit· dabit· sed dabit inquit uob
quia & si n eis pquibus petim dabit nobi
tam cum paliorū errantiū misdit inte
uenim· pmuū nrę benignitatis restitue
Sequitur· Vsque modo n petistis quicquā
in nomine meo· Nonpetierunt eatenus in
mine saluatoris· quia dū ipsū saluatore
uisibili psentia complecterent· minus ad
inuisibilia salutis dona mentis intuitu
erexerant· Sed cum singulas patrē pe
tens· in nomine ihu· id ē saluatoris pe
dū contra ratione sue pdit salutis· Non
apłorū simplicitas corporali usu
toris· abaeterne salutis petitione
sed obstaculo pprię cupiditatis· abr
dominice uolutatis impedita· Qui
principalit petendū· ac se
re eis qui fidelit inpetrā do
sit petendū apatre· dñs sub den do
festat dicens· Amen & aspicies

Wolfenbüttel StA, 12 Slg 3, aus VII B Hs. um 12

urm sit plenū. Ordo quippe sensuū. Letare
et gaudiū urm sit plenū. & accipiens. Plenū
go beatitudinē ꝓpterꝙ pacis appellat. Nam
ut taceamus de gaudio reproborū. quos sibi lucū
meram ꝛ eternū. habere sci etiā inpsentiarum
tia despe celestiū bonorū. cum pdño terrenis
ceperint aduersis. habent gaudiū. cūamo
re fraternitatis suadente. discunt gaudere cū
gaudentibus. flere cū flentibus. Sed nō est ple
nū gaudiū. qđ fletu aliquāte miscet. Plenū
quippe gaudiū sit. ubi nemine flente. cum
olus detur gaudere gaudentibus. Aut itaq;
letare & accipiens. ut gaudiū urm sit plenū.
si patrē dicat. Non fluxa seculi gaudia.
quę ꝛ merore semp mixta. ꝛ certo sunt fine
bnoxia. sed illud singulare gaudiū a patre
petre. cuius plenitudo nullo cuiu liber inqui
rentibus tractu minuitur. aeternitas nul
lo umquā termino dissoluit. Sciēs ꝓstere
tus inpetendo. ꝓcul dubio quę petitis acci
piens. Debuit plenitudine gaudii petri
fidelibus scribit dicens. Credentes aut exul
tabitis lętitia inenarrabili & glorificata.
reportantes finē fidei urę. salutē animā
rū urārū. Petere aut huiusmodi gaudiū ē.
non uerbis tantūmodo patrię celestis uitio
rū flagitare. sed ei digna operatione. ꝑ
ceptione certare. Neq; enī quippiā uti
lius affert bene orando supna quęrere
nisi deserit puerile uiuendo infimis im
plicari. Hinc inpueribus locutꝰ sū uobis.
sed hora ia nō in pueribus loquar uobis.
sed palā de patre annuntiabo uobis. Illā ni
mirū horā significat. qua ascensa sua pas
sione. ac resurrectione. spes sua erat gram
datu. ꝛ tunc ei spiritalit intus instructi
spus. ꝛ uictione successi. quo ꝓfectu omā
que de aggressione diuinitus mortalib⁹ erant
capienda. coeperunt. eo ardentius sola quę
ad deus uisionē ꝓmerenda. iuuarent. petere ac
desiderare curarunt. Hoc ē enī quod subiungit.
In illo die in nomine meo petetis. Possum⁹ horam
quā pollicet in futura uita intellegere. in qua
palā de patre annuntiat. id palā patrem
ostendet electis. q̄ndo sic apti sunt. Ut videamus
eū facie ad faciē. De equa annuntiatione dic ꝛ
iohannes. Karissimi. nunc filii dei sum⁹. et nōdū ap
paruit quid erimus. Scimus quia cū apparue
rit similes ei erimus. Ut videamus eum sicuti est.
Ybi uera cū in nomine christi petunt electi. dū ꝓ
nra fragilitate intercedunt. quatinus ad suę
salutis sortē ꝓtingant. A qua adhuc aut
insidias hostis peregrinam interfuit. Quā sēq;
petitione aptissime in die futura ꝓmisit. In illo
inquiens die in nomine meo petetis. In die ꝛ
enī petunt. quia nūc tenebras ꝑsentis uitę
nra inpsentia. sed in luce sempiterne pacis & ęter
be atq; spiritualis ꝓ nobis intercessio fundit. Qui
sunt aut idem spē doctorū in illa celesti ciui
tate positi. & ia ꝓ se ipsis in nomine saluato
ris petere intellegi. quia indelicet temp⁹ uni
uersalis iudicii. ꝛ resurrectionis corporū. in qb⁹
pdño certa uię uenire desiderant. Unde christ⁹
ait. Uidi subalitare animas interfectorū. pp
ter uerbū dei. ꝓpter testimoniū qđ habebant.
& clamabant uoce magna dicentes. Usquequo
dne sce ꝛ uerus. non iudicas et uindicas sangui
nē nrm. de his qui habitant in terra. ubi etiā
nunc sub inferre. Iridare sunt illis singule stole
albe. cuiusdā est illis. ut requiescerent tēpu

sexus ex uoab discreuisse. psalmodię cant
tacebant uiri. et femine respondebant. Cu
q ante fores cellule exhiberent celestes ex
equię. sca illa anima came soluta e. Qua
ad celu ducta quanta chori psallentiu altis
ascendebant. tanto e eptr psalmodia leniꝰ
auditi. quo usq; ciuide psalmodię sonit. et
odoris suauitas elongata finiret. h. ecigit
quadiu uixit incorpore. quis illa haberet
inhonore. indigna cunctis. omib desper
ta uidebat. Quis adillam accedere. quis
illa uidere dignaret. Sed latebat insterq
ulinio margarita dei. Sterquilinium
frs. hanc ipsa corruptibilitate corporis
appello. sterquilinii abiectione paupta
tis nomino. Ad supta est ergo margarita.
que tacebat insterquilinio. et posita inq
q habent. Pensate q dore magistri gentiu
dr. Inhoc tempore. ura habundantia illq.
inopia suppleat. ut et illoru habundantia
ure inopię sit supplementu. Pensate q ipsa
pse ueritas dic. Quadiu fecistis uni debis
fratrib meis minimis. mihi fecistis. Adtribu
endu ergo pigri cur estis. quando hoc q
tacentu integra porrigitis. sedenti inceloatis.
Sed hec omps dr. quę pme muris auribꝰ loq
tur. pse inuismentib loqtur. Qui cum patri
regnat.

nulli rempr. cum appipin quaer the hierusale.
uidens ciuitate fleuit supillam dicens. Quia
si cognouisses et tu. Et reliqua.

Wolfenbüttel StA. 12 Slg 15. 22 A Alt Calvörde Nr. 259

Foto: Nds. Staatsarchiv Wolfenbüttel Chr. Troptow

Niedersächsisches Staatsarchiv in Wolfenbüttel
Archiv 12 Slg 15

Dieser Text darf ausschließlich zum persönlichen Gebrauch durch den Besteller gefertigt. Jeder andere Gebrauch bedarf der Genehmigung durch das Staatsarchiv. Für jeden urheberrechtlichen Mißbrauch haftet der Besteller.

amici mei estis si fecerit quę ego p̄cipio
uobis; Magna dignatio cū seruus bonus
esse nonpossit nisi p̄cepta domini sui fe
cerit hinc amicos suos uoluit intelligi unde
boni serui possint pbari; Sed ut dixi ista dig
natio ē ut dns quos nouit seruos suos di
ceret amicos suos; Nā ut sciatis ad seru
officiū p̄tinere p̄cepta sui dni facere alio
loco seruos utiq; adiungat dicens; Quid
aut̄ uocatis me dne dne & non facitis quę
dico? Cū ergo dicitis inquit iussa facienda
Quid dicitis ostenditur; Nonne seruo oboe
dienti ipse dicturus ē euge serue bone
quo inpaucis fuisti fidelis sup multa te
constituā intra ingaudiū dni tui. Potest igit̄
ee & seruus & amicus quia seruus ē bonus;
S, quod sc̄pt̄ attendamus; Iam n̄ dico uos
seruos quia seruus nescit quid faciat dns ei;
Quomodo ergo intellecturi sum̄ & seruū &
amicū ee seruū bonū Cū dicat ita n̄ dico
uos seruos qa seruus nescit quid faciat dns
ei? Ita nom̄ constituit amici ut auferat ser
ui non in uno utrūq; maneat sed ut alterū
altero decedente succedat; Quid ē hoc
nec cū p̄cepta dni fecerim̄ serui n̄ erimus
quando boni serui fuerimus? & quis potest
ē ita dicere uerum. quę aut̄ Iam n̄ dicā
seruos & cur hoc dixerit docet. quia
seruus inquit nescit quid faciat dns ei;
Numquid nā seruo suo bono & pbato dns
eius non etiā sua secreta cōmittit. Qui
te ergo quod ait seruus nescit quid fa
ciat dns ei; Uerū ē nescit quid faciat.
nūquid nescit & etiā quid p̄cipiat; Nā
si & hoc nescit quomodo seruit aut
quomodo seruus ē qui non seruit; & tam̄ ip
dicit uos amici mei estis si feceritis quę
ego p̄cipio uobis. iā n̄ dicā uos seruos. O re
mirabile cū seruire non possum̄ nisi p̄ce
pta dni fecerimus. Quomod p̄cepta fa
ciendo serui n̄ erimus; Si seruus n̄ ero p̄cep
ta faciendo & nisi p̄cepta fecero seruire
non potero. ergo seruiendo seruus non ero
Intellegam̄ frs intellegamus & hoc in nobis
dns faciat ut intellegam̄ faciat etiā ut
intellecta faciam̄; hoc aut̄ si sum̄ p̄fecto ser
qō facit dns quia nos ipsos tales n̄ facit nisi
dns & phoc ad eius amicitiā p̄tinem̄; Sic
enī duo sunt timores qui faciunt duo ge
nera timentiū sic duę sunt seruitutes quę
faciunt duo genera seruorū. Est timor qui
p̄fecta caritas foras mittit. Et ē alius timor
castus p manens in sęcm sęcī. Illū timore
q̄ n̄ ē in caritate attendebat apls cū dice
bat; Non enī accepistis spm seruitutis iterū
in timore. Illū aut̄ timore castū attende
bat cū dicebat noli altū sapere sed time
Nullo timore quē foras caritas mittit. est
etiā seruitus simul foras cū ipso timore mit
tendus. Utrūq; enī innuit apostolus. hoc
ē & seruitutē & timorē dicendo. Non enim
accepistis spm seruitutis iterū in timore;
Ad hanc seruitutē seruū p̄tinentē intue
bant & dns dicens. Iam n̄ dico uos seruos
quia seruus nescit quid faciat dns eius.
Non ille utiq; seruus ad timorē p̄tinens casti
cui dicit. euge bone serue intra in gaudi
ū dni tui. Ille seruus p̄tinens ad timo
rē foras a caritate mittendus. de quo alib
dicit; Seruus n̄ manet in domo in ęternū;

Wolfenbüttel StA, 12 Slg 15. 22 A Akt Calvörde Nr. 259

Augustin, Tractatus in evang. Joannis
c. 15, tract. 85, 1 – 3
PL. 35, Sp. 1848 f.

Foto: Nds Staatsarchiv Wolfenbüttel Chr. Troptow

Nieders. Staatsarchiv in Wolfenbüttel
12 Slg 15
Archi... ...ßlich zum
Dies... ...Jeder an-
pers... ...Kopien o.ä. Genehmigung durch das
des... ...
Staatsa... Für jeden urheberrechtlichen Mißbrauch haf-
tet der Besteller.

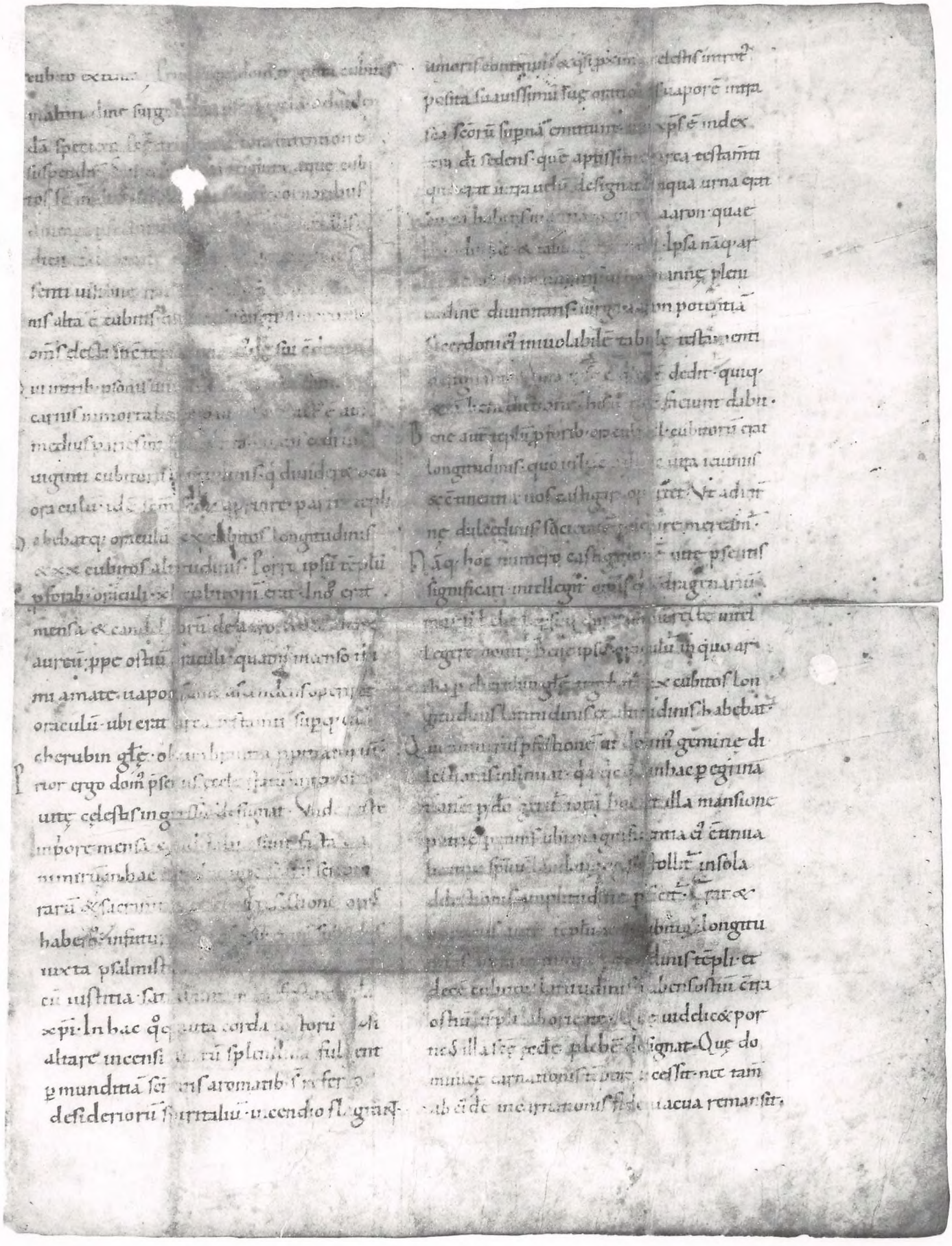

Wolfenbüttel StA, 12 Slg 18 (alt: 22 A Alt Schöningen (1589) Nr. 1471)

Rectoseite:
PL. 94 Boda
Hom. LXV
(Luc. VI u. Matth. VII.)

(cu)bitos...
Sp 438 A —
Sp. 438 D
In Dedicat. eccl.

Foto: Nds. Staatsarchiv Wolfenbüttel Chr. Treptow

Nieders. Staatsarchiv in Wolfenbüttel
Archivbezeichnung: 12 Slg 18 Schöningen. Nr. 1091
Dieser Film bzw. diese Fotokopie ist ausschließlich zum persönlichen Gebrauch des Bestellers gefertigt. Jeder andere Gebrauch bedarf der Genehmigung durch das Staatsarchiv. Für jeden urheberrechtlichen Mißbrauch haftet der Besteller.

Hoc enī ostiū portic ēt̄a ostiū tēpli cē ador-
tū solis fide popli p̄ris dexpō candē cē q̄
secum codeq; grāe ornatus lumine cunctor
fidelīū corda lustrari. Vnde bene in cade
portu duę colūnę esse maximi et mirabi
di operis circa ostiū tēpli narrant cē statute
ex his capitella q̄si opere lilii sup posita celsi
nę enī stant ante ostiū tēpli. q̄a aduentus re
deptoris nr̄i. q̄ aut ego sū ostiū. p me si q̄s introi
erit saluabit̄ p̄cessere doctores euāgeliq; de
q̄lib⁹ dic̄ apl̄s iacob⁹ & cheph̄as et iohannes q̄
uidebant colūnę cē q̄ a de ē aduentū testi
moniū phiberent. Vna enī a dextris ostii
alia stabat a sinistris. q̄a & popto ista q̄ tē
diuina fide & caritate calebat incarnatio
nē sui redeptoris futura p̄mebant. ex min
gentib⁹ quę adhuc q̄si ad q̄lonē posite p
fidę frigore torpebant de redeptionis

non etiam [illegible] ma toto cor de
decor[illegible] aberāt in ecclesi
& ideo cubicula edi[illegible] sedulo cogitare
deberūt amonere [illegible] uū atq; omia
peccāt̄ abere & hoc [illegible] oda uicerme ne que
quā ut in habitare mentē in domo [illegible]
debeunt [illegible] p̄ntu uita
[illegible] despicere pcē pau
peru quando hoc q̄s caligit ipse p̄ cam sed
ēnit̄ exaugmt̄ dom̄ [illegible] ostudore bona
[illegible]
& regnat̄ cū patre in unitate ipi cū dī p omia
secula sclorū āmen.

ingressu p̄dicabant pandendū. Q̄d uero ex
pmella colūnarū q̄si opere lilii fabricata eras
significat. q̄a tota p̄dicationis eorū sūma de
clarare ppetuę beatitudinis insonuit ēt q̄
uidendā q̄tam sui auditorib⁹ promisit q̄
ētn̄ ante sēcla dū exīstens homo fact⁹ ē in fine
sclorū. aut q̄si flos lilii interius colore aureū.
exterius haberet candidū. Q̄d nāq; aurū robor
meandoreue nisi fulgor ē diuinitatis in homi
ne. Quē uidelicet hominē et pius iudex ab
clarū ostendit & p̄ mortē nuteo incorrupto
nis splendore uestiuit. Hoc nos fr̄s k̄ī in
p̄sentis festi nr̄i gaudiū defectura templi parica
ex plumb⁹ fabricata ure exposuisse libuit. q̄n
et miranda dn̄i saluatoris dom⁹ dn̄i fabrica delec
taret auditū. et hec eade spūali intellectu
mtes nr̄as ardentius ad amore supne habita-

Wolfenbüttel StA, 12 Slg 18 (acts: 22 A Act. Schöningen (1589) No. 1471)

Verso seite:
Beda PL 94
Sp. 438 D -
439 C
Hom. LXV

Foto: Nds. Staatsarchiv Wolfenbüttel Chr. Treptow
Nieders. Staatsarchiv in Wolfenbüttel
Archivsignatur: 12 Slg 18 Schirmingen Nr. 1471
Dieses im Lesesaal des Staatsarchivs gefertigte Foto ist ausschließlich zum persönlichen Gebrauch bestimmt. Jeder andere Gebrauch bedarf der Genehmigung durch das Staatsarchiv. Für jeden urheberrechtlichen Mißbrauch haftet der Besteller.

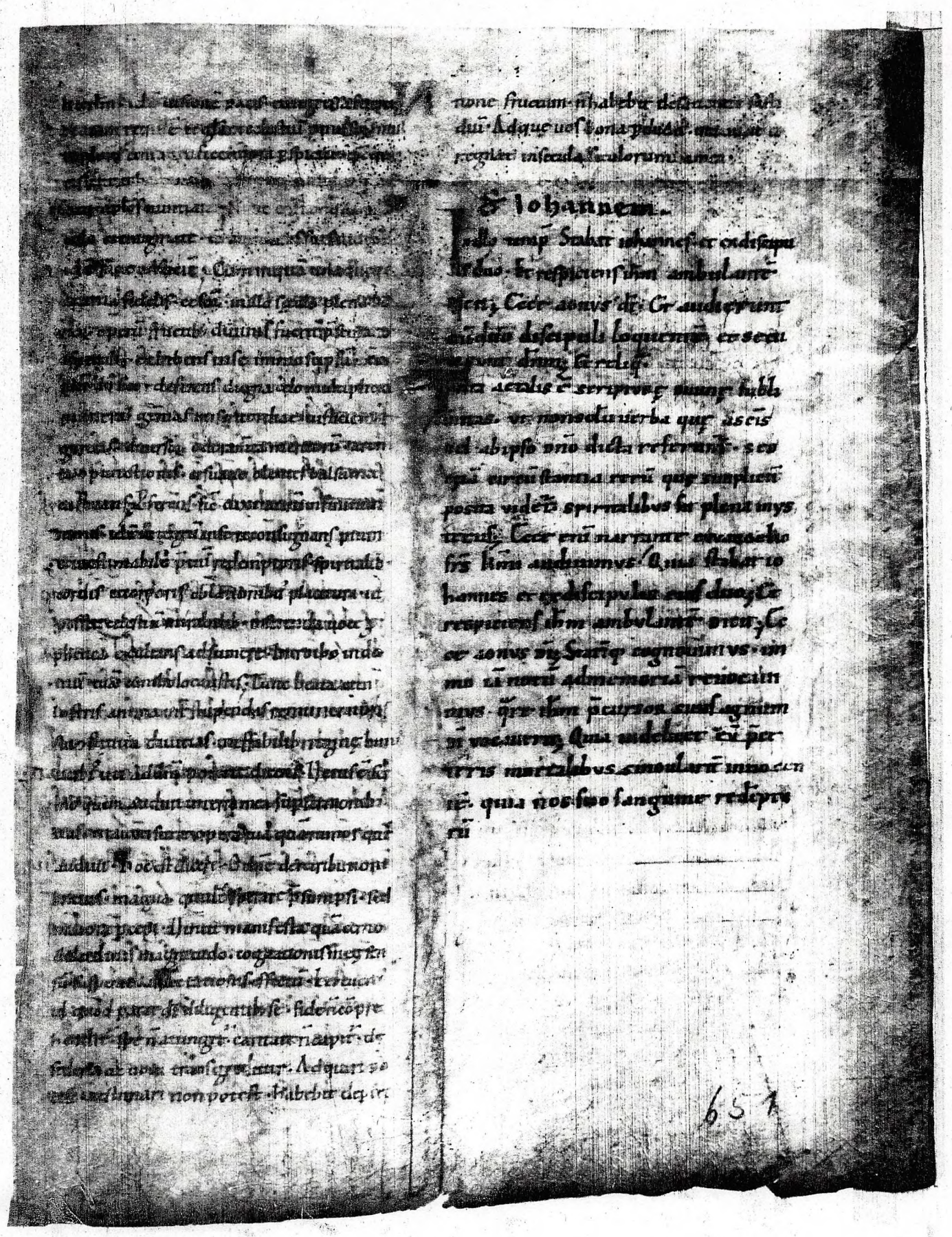

651

Wolfenbüttel StA 12 Slg 20 (4 Act Calvörde Nr. 651)

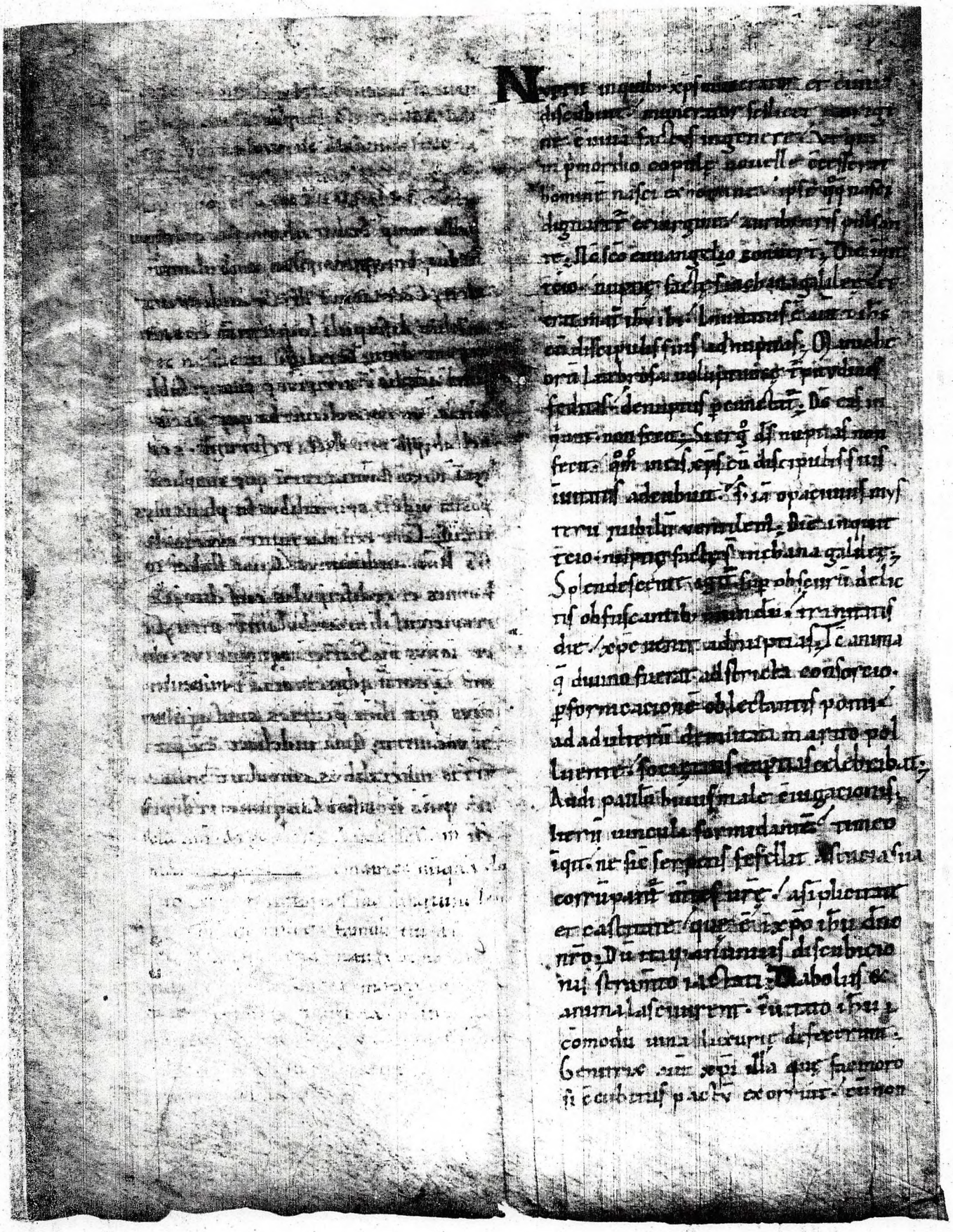

Wolfenbüttel StA. 12 Slg 20 (4 Act Calvörde Nr. 651)

Hi sunt libri primitus ad cenobiū sci Blasii
in northeio. qs acquisiuit Otto dux.
Bibliotheca in duas diuisa partes. Expositio sci
augustini sup totū psalteriū in uno uolumine.
Omelie. uij. Quadragesima omelie Gregorii pp.
Et dialogi ei. Excerpta Hardiuini de opusculis
augustini. Canones in uno codice. Martyrologiū
Bede. Passiones apl̄or. Vita sci Siluestri. Lib benedi
ctionalis. Missales libri. vii. Matutinales libri
secdm ordinē clericor. ii. Duo lectionarii. Plenaria
tria. Collectaria. iii. Vita patrū. Iohannis. ii.
Et ple pauli. vnū magnū psalteriū.
Hi sunt libri qs acquisiuit sc̄s ebe uisit doomus
Warmundus pm̄ northeiensis abb ad eundē locū.
Expositio. Aug̃. sup epl̄as Iohannis apli. Vita sci
Martini. Glose in canticis canticor. Obeliē x
cesarii diaconi. Vita sci Ludgeri in uno volumine.
Martyrologiū cū tonario. Tres partes moraliū. pma.
secda. vi. tertia. Heymo in esaiam. Heimo in apl̄m
Paulū. in duas diuisas partes. Heymo in xii pphas.
Heymo in apokalypsin. Aug̃. de xp̄iana doctrina.
Beda instructionē sēpli. in uno volumine.
Glosarii duo. vn̄ sup uet. 7 nouū testamentū. alius
in eptateucum 7 Regum. Remigi in donatū.
Collatio abbatis cheremonis. Vita 7 passio sci boni.
Vita sci Galli. Duo magna psalteria. Expositio
in pubia salemonis. Libri vsuales. ii. Glose sup
cantica canticor. Cantica canticor. ysiffice cōpos.
Vita s. Gregorii. 7 vita s. Mauri. Lib pastora
lis cure. Smaragd. Raban maur in libros regū.
Raban in librū iudith. 7 hest. Beda in ezram.
Albin sup xv gl̄. 7 vii psalmos. Lib Bernhardi
hildinis hēiensis scolastici. quē sēpsit ad
Hartgunū parthenopolitanū archiepm.
Lib matutinalis in duas partes diuis. Passionalis
martyrū. Lib q̄uocat̄ cur dei. Lib declinationū.
Donatus. ii. Regulas Benedicti. Ome. i. Liber
Ferrandi diac. ad comitē Sedulius. 7 sper
Iuuencū 7 Arator. Homer. Poeta oratii. Ouidi
de ponto. Antiphon. ii. Gradualia. iiii.
Vsus de vita Marie egyptiace. Vita solitarioz.
Lib theopil de tēpamtis colox. vope fabrili.
Lib benedictional. Porfirii. Tulli. Rabi
de sacramtis. 7 ambrosii de bono mortis. Exeplanatio
euangeliox. in xl. Ieronimi in ecclesiasten.
Rabi. de duumis officiis. Rabi in geneseī.
Iohannes crisostomi. prognosticon. Mappa mundi.
Vtrum ei libroz iste 7 isidori.

Wolfenbüttel StA. VII C Hs 96, f. 30v

37

Liber Inuestitur[arum] in Northem.

Hoc libru[m] dñi Dene [illegible]

Hꝫ ſt bona emẽ ozoledinũ decima x.viii
mãſi ãi rectꝫs rẽſualibꝫ tñ cẽſu i ciuitate
thelanetin ozoneta. In medehẽ qtuoz denꝫ dñi
2 decima. In medehamm-haghe. qtuoz mã-
ſon. In ſuthẽ nouẽ mãſos In ſuthm qdec
mãſos. In eccl nouẽ mãſos In holthy
mãſos. [illegible] x. manſ. ip. vnã quoz. pũt.

Halte hoꝝ
tꝛo manſi
phodã
emẽbe dñi
x ſ ãnũ

In laue. ſhuſ .m.ꝛ.ſ.
In tanteſhuſ v. manſ
In wſtren. m. mãſos xl. lot ceruſ.
In eilhoſen

[illegible]

Hec ſtructa ſcãe Aldue debent ꝛ[illegible]
Vnus dñs xxu ſtructa ſoc vnꝫ dñi xl
Vnus Goldewyn[illegible]

Vnus dñs vii ſtructa ſoc qdꝫ dñi
[illegible]

Capitula ſcti libri hꝝ in ſunt

Locor Comunes libri tres

Foto: Nds. Staatsarchiv Wolfenbüttel Chr. Treptow

Nieders. Staatsarchiv in Wolfenbüttel
Archivbezeichnung: VII. C Hs. 46
Dieser Film bzw. diese Fotokopie ist ausschließlich zum persönlichen Gebrauch des Bestellers gefertigt. Jeder andere Gebrauch bedarf der Genehmigung durch das Staatsarchiv. Für jeden urheberrechtlichen Missbrauch haftet der Besteller.

Epla hieronimi ad damasū papā.

Beatissimo pape damaso hieronimus.

Post qm epistola tue scitatis accepi confestim accito notario ut exciperet impau. Qo ad officiū p parato. qd ea uoce pmpturus ante m cogitacione pingebā. Interi ia & ego lingā & ille articulū mouet am. cū subito hebreus utriusq; deferens n pauca uolumina q de synagoga qs. lector accepe rat. & ilico habes inqt qd postulauerat meq; dubium & qd facere nescienti. ita festin extrui ut omib; pter missis adscribendū transuolare. qd qde usq; ad psens facio. Verū qa heri a diacono ad me misso ut putas epla. ut ego sentio comitatiū te expectare duxisti. breue responsione ad ea desidia q singula magnaq; uoluminū indicant taytaco uere adica. Duab; tantū questiunculis pmissis n q n potueri & ad illas aliqd respondere. si ab eloquentissimus uris tertulliano scilic & nouatiano latino sermone sint edite. & si noua uoluerim afferre. sit latū disputandum. Certe expecto qd placeat utrū ne plani breuitate sententias tibi uelis dirigi. aut singulos libros ficinā origenesi qto pauli ad romanos tomo de circūcisione magnifice disputauit. & de mundis atq; immundis animalib; in leuitico plura disserit. ut si ipse inuenire nihil posse de ei tam fontib; mutuarer. ut ueri loqr didymi de spu sco libru in manib; habeo. que transtatū cupio dedicare. Ne me estimes tamū

Wolfenbüttel SLA, VII C Hs 46, fol. 37 (45)v

Foto: Nds. Staatsarchiv Wolfenbüttel Chr. Treptow
Nieders. Staatsarchiv in Wolfenbüttel
Archivbezeichnung: VIII C Hs. 46
Dieser Film bzw. diese Fotokopie ist ausschließlich zum persönlichen Gebrauch des Bestellers gefertigt. Jeder andere Gebrauch bedarf der Genehmigung durch das Staatsarchiv. Für jeden urheberrechtlichen Missbrauch haftet der Besteller.

ipse insehostem · et persequatur · et prosternatur
Fiat pcios ainconspectu dñi · morsinuentis ·

III VITA ŠCI SIMPLICI EPI QD EST XIIII KL DEC

SIMPLICIVS CIRP RGIDENS · DIGESTACNO
bilissime · prudentissime q · virgine · iuga
lis foedere sociatur · Inter horsy caper
seuerantia · diffinitione uirginalis ·
Castitas custoditur · occultatur · sexu q
mine · consortio spirit̃ale · su mũq ·
pudicitiae decus · do solipatet · quo
solocus todeseruatur · Dies · ieiuniis ·
noctes transsiguntur · uigiliis · Interea · simplicius
meritorũ · splendore · ac doctrinae luce conspi
cuus · Egemunus fuere · medius sũmi sacerdotii ·
culi · apice sublimatur · Quid conscientias cãnon
audeat · addic corũ ponti fices castitas · uirginalis ·
nec in sacerdotio deserit · quem ad meritũ sacerdo
tale · perduxit · Seruantur abbis abineunte · etate
usq · ad senium multiplicantur · quae diuino munere
seruatur · nitor fontis · odoreris matis · dignitas nup
tialis · scola pudoris · rosa castitatis · lilia · insulae
sacerdotalis · effulgent · Quid non audeat facere
p̃ donis callidus · Post quam uolare in me ritatem

12 Slg 6a

sepositain pudicitiis addet conatib; tẽptat
conflictib; uret incendiis · et constantie
Nonnũquam radice fundata hostilis ruina
prosternit · Procellis uero mundi turbi
nib; quae · exposita · exterior hostis impug
nat · Interior ignis inflãmat · Et male dul
ce · ad noxam · consortiatori · inimica · capi
tant · Quae mens · euadere non potuit tã
atrocium dis · ruminũ

Wolfenbüttel StA
12 Slg 1 Nr. 6a

Nieders. Staatsarchiv in Wolfenbüttel
Archivbezeichnung: 12 Slg 1 Nr 6a
Dieser Film bzw. diese Fotokopie ist ausschließlich zum persönlichen Gebrauch aus Bestellern gefertigt. Jeder andere Gebrauch bedarf der Genehmigung durch das Staatsarchiv. Für jeden urheberrechtlichen Mißbrauch haf-

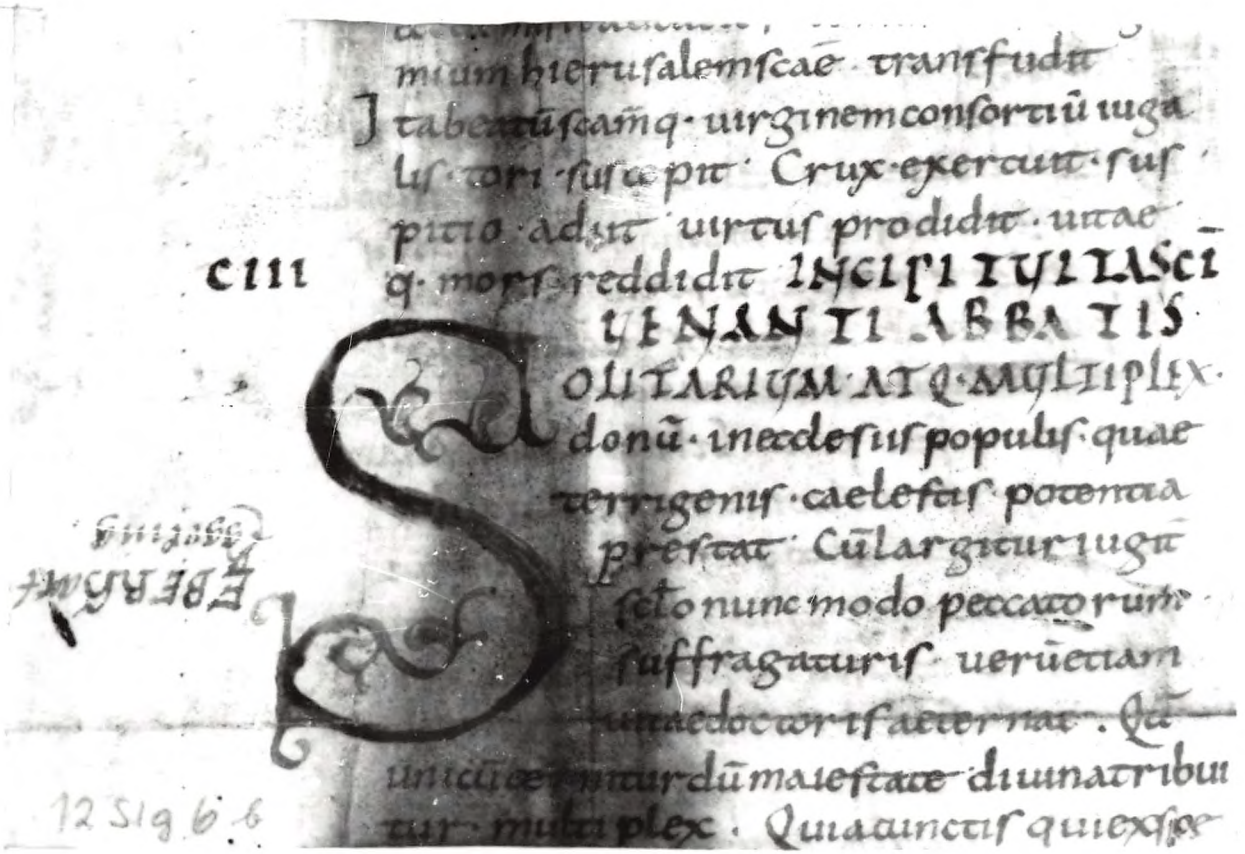

mium hierusalemscae transfudit
tabeatūscamq· uirginem consortiū iuga
lis· tori· susceptit· Crux· exercuit· sus
pitio· adiit· uirtus prodidit· uitae
q· mors· reddidit· INCIPIT VITA Sci
EBERARDI
CIII
NANTI ABBATIS
SOLITARIVM ATQ· MVLTIPLEX·
donū· in ecclesiis populis· quae
terrigenis· caelestis potentia
praestat· Cūlargitur iugi
sco nunc modo peccatorum·
suffragatur is· uerūetiam
unaedoctoris aeternae· Qū
unicūcelebratur dūmaiestate diuinatribu
tur· multiplex· Quiaauctis quiexis
12 Sig 6.6

Wolfenbüttel StA

cf. Bückeburg StA
Münster LB Fragm. IV 3
Genève

Nieders. Staatsarchiv in Wolfenbüttel
Archivsignatur: 12 SCS A Nr. 6 b
Dieser Reproduktion ist ausschließlich zum persönlichen Gebrauch des Bestellers gefertigt. Jeder andere Gebrauch bedarf der Genehmigung durch das Staatsarchiv. Für jeden urheberrechtlichen Mißbrauch haftet der Besteller.

Wolfenbüttel StA 12 Slg 1 Nr. 7

PASSIO SCI

Cumquidemno occideris tum [illegible]
[illegible]. Nambiemori paratisumus utin
aeternumuiuamus. Tunc nero adaraneos
Adduci precepit inquireret et profana
ris capillueris Cumq. starussentcos minis
tri ante aram nedixit. Siuultsiuue
re sacrificare dis Cerualiusetpro
tasius dixerunt Nonfaciemus quiaui
ctere spoliamus. Tunciussitnero cer
uicem eorum confringi. Et utconfringe
bantur ceruices eorum. Cerualiusetpro
tasius dixeruntministeris. Obtesta
murios percaput neronis quiescite
Anobis parumper et adducite patrem
nrm nazarium. Renunciauer nerom
inistri Gratulatus e nero et dix
minsgus. Inter ponite aliquidspacii
et sortemeliorem consiuo Immolemdus
Et si [illegible] exhibeaturnaza
rius [illegible] exhibitus fuissetnazari
us nerodixit adeum Consuletibi.
Ecce ara immola dis Nazariusuero
aspiciens caelum Attuocemagna
Dne libera animasnras ademonibus
et saluanos indextera tua fortissima.
Nerodixit Ethocnefandissimospacio
liberari terrarū Tunciussitsm naza
rium cumcelsopuero recludi incarce
rem Scsuero gerualius et protasius
mediolano adanulinum qui prae
erat ciuitati deduci precepit scribens
ei Gerualium et protasium inuener
detractantes immolaredis adtemisi
mus quos carceralicustodia detine et
disnris sacrificarecompelle Cumq
ꝑducti fuissent dixitnero adportu
maris proceſſit et statuisibi pueros na
zarium cum pueros iussit Dixq adeu
Tantaesum arrogantiae ut ampliusuiuere
nondebeas Iugustare libamina deoru
noluisti Tu subuertisti iuuenes gerua
sium et protasium ne immolarentdis
Atq ideo temaris profunda suscipient
Nazariusrespondit Saluator nr et
dns nr qui mepientissimum regenera
uit ipse in mari et ubiq custodiet qui
suasunt elementa quaesola ussionecon
stituit Nero dixit nauderio hunc ne
farium cum puero in mari proice a con
tagione istiusterre purgetur Et comi
tuo eleuatis in naucula ita in altum
naute prouecti sunt ut obscurarentur

Aterra et ꝑcipitauerunt nazarium cū puero.
Et subitoseridentibus uentis commota tẽpes
tas est et pereuntes naute clamauerunt
Peccauimus coramdō nazarii dum neronis pa
reremus imperio Ubinunc est nero et dimitti
Quisnos saluos faciet Jlico abeis nazarius
uisus ē natans et circa eum erat fida tranquil
litas Admirantes naute clamauer Clemen
et saluanos perdmtuum quitentantacempes
tate adsodit Cumq ascendisset ses nazarius
una cum paruulo in nauicula sedata tem
pestas est Dixitq nazarius Credtisquia
dns mr dimiserunt est quietcominouitmaria
et cōmotacompescit Ut uero dii idolas
surda et ceca Responderunt naute
Nuncueretredimus et scimus qm uana sunt
quaehuc usq columus Dicitei nazarius
Si creditis custodite uos a malitia neronis
Responderunt Et cataciz auiteos credentes
doctrine eius profecti sunt gratias dī custo
diti Nazariusuero abiit cum celsopuero
Cumq uenissentin quitate genuense pue
deuenitmortuus et non ascendebatei sor
neq loquebatur Confirmatus autem naza
rius orabat dicens Dne dns patrum nrorū
ostendemihi siue remortuus ut sepeliam
eum in locum hunc Si uero uult exspectans
exspectabo eum Et cupienti ei uenit uox
dicens Resurge puer et adnunciabitibi
gaudium Circahoramautem nonam surrexit
puer dicens Aue pater Dixitq illi nazarius
Aue Et ubierasdic Celsusdixit In loco ubi
eram uidite stantem iuxta sedem regis dī
et loquebaturtibi deuita inmortali Gaudio
enim repletus nazarius osculatus ē caput eius
et puer osculatus est uestigia eius Mansēr
autem nocte illa in tractu ritatem et post pri
die surgens ambulauit et uenit mediolanu
inquirens scos martires gerualium et prota
sium quos inuenit in carcerem par i gratia con
firmatos Audiensuero anulinus qui pre erat
ciuitati qđ ꝑ dicto suos adhortatione et
ꝑsentia sua confirmaret capieum iussit
scribens neroni Virum sceles tum quidicit
nazarius inuenisugientem potestatem quia
et peruertentem eos quos in carcere tenebam
gerualium et protasium et sperabamdis nris
immolaturos Accipiensuero nero relatio
nem exiliuit dicens adhuc uiuit deorum
aduersarius et in gens ira ex aestuens
nautas queri et puniri iubet qui ad uuere
nazarium ꝑ misissent Quos cum non inuenisset

Wolfenbüttel StA 12 Slg 71 Nr. 7

Wolfenbüttel StA 12 Slg 1 Nr. 7

XXII 11 1 1 1

illi una est. sed concertatur aurifices & argentarius. sed & eramos imitat & glim
, pfert. qm̃ ref supuacuas fingit; Cuius est cor cuius. & terra supuacua spes illius.
& luto uilior una illius; q̃ m̃ ignorauit quise finxit. & qui inspirauit illi animã
quae operatur. & qui insufflauit ei spm̃ uitalem; Sed aestimauerũ lusui ee uitã
nrãm: & in cruce sanone unae compositã adlucrũ. & oportere unde cũq; & quam
e malo adquirere; Hic enim supomis seu fede linquere. qui ex terre materia
fragilia uasa & sculptilia fingu; Omis enim insipientes & infelices supra modum
anime supbissime. inimici populi tui & imperantes illi, q̃ m̃ omnia idola nati
onũ aestimauerũ deos. quib neq; oculi usus est ad uidendũ. neq; nares ad p
capiendũ spm̃. neq; aures ad audiendum. neq; digiti manuũ ad tractandum.
sed & pedes eorũ ad ambulandũ; Homo enim fecit illos. & qui spm̃ mutuatus est
finxit illos; Nemo enim sibi similem homo potest dm̃ fingere. cũ sit enim morta
lis. mortuum fingit manib iniquus; Melior est enim ipse his quos colit. quia
ipse quidem uixit. cũ ea mortalis. Ille aut nũquã. sed & animalia miserrima
colunt; Insensata enim cũparata his aliis sunt deteriora. sed nec aspectu aliquis e
his animalib bona potest conspicere; Effugerauit di laudẽ & benedictionẽ
eius; ppt̃ hoc phaeu similia passisunt digna tormenta. & p multitudinẽ bestiarũ
exterminatis sum; Si quib tormentis bene dispositi populũ tuũ. quib
dediti concupiscentiã delectamenti sui. Nouum siporem escam parantes eis
ortigo macram; & illi quidem concupiscentes escam, ppter ea que illis ostensa
& missa sunt. & tam necessaria concupiscentia auertentes; Hi autẽ in breui
inopes facti nouam gustauerũ escam; Oportebat enim illis quidem sine excusatione
supuenire interitũ. exercentib tyrannidem. His autẽ tantũ ostendere quẽ admodũ
inimici illos exterminabant; & enim cum supuenit illis seua bestiarũ ira. morsib
puersorũ colobrorũ exterminabant. sed non in ppetuũ permansit ira ma. sed ad cor
reptionẽ in breui turbati sunt. Signũ habentes salutis. ad cõmemorationẽ
mandati legis tuae; Q̃ ui eni conuersus é non hoc q̃d uidebat sanabatur. sed
pter omniũ saluatorem; & in hoc aut ostendisti inimicis nris. quia tu es qui li
beras ab omni malo; Illos enim locustarũ & muscarũ occidẽs morsus. & non

Wolfenbüttel Sta 12 Slg 3 Nr. 4

Sap. 15,9 - 16,9 (+ 9,16 - 10,18)

Wolfenbüttel StA
12 Slg 3 Nr. 16

Foto: Nds.Staatsarchiv Wolfenbüttel Chr. Tr

Wolfenbüttel Sta 12 Slg 3 Nr. 6

sacra & sacrificia; Deinde intueniente tempore · conualescente enim consue
tudine · hic error tamquá leæ custoditus est; & tyrannorú imperio colebantur
figmenta · hós quos palam honorare nonpoterant homines; ppt qđ longe es
sent · cloginquo figurá illos allatá euidentem imaginé regis qué honorare uo
lebant fecer · ut illum qui aberat tamquá psentē colerent sua sollicitudine;
Pueri aut adhoc culturam · & hós qui ignorabant · artificiosam diligentiá.
Ille enim uolens placere illi quise assumpsit · elaboratu arte sua in breuitudiné
immeliusfigurare; Multitudo aut · adducta pspeciem operis · Cum quidam
tempus tamquá homo honoratus fuerat · nunc ut dm adorauer · & hoc fuit ut
humane deceptio; Tm aut affectui aut regib' deseruientes homines incómuni
cabile nomen lapidib & ligniis imposuer; & nonsufficerat errasse eos circa di
scientiá · sed & in magno uitæ bello; tot & tam magna mala
pacem appellant; Aut enim filios suos sacrificantes · aut obscuras sacrificia
facientes · aut insaniae plenas uigilias habentes · nec uxorem · nec nuptias mun
das iam custodiunt; sed aliusaliumproximum occidit · & adulterans con
turbat · & omnia conmixta sunt · sanguis · homicidiú furtú · & fictio · corruptio ·
infidelitas · turbatio · & puerum tumultus; bonorú dnc immemoratio · an
marú inquinatio · naturalis immutatio · nuptiarú inconstantia · moechiae
& impudicitiæ; infinitorú enim idolorú cultura · omnis mali causa est · & om
nium & finis; Aut eni dum lætantur insaniunt · aut uaticinantur falsa · aut uiuunt
iniuste · aut peierant cito; Dum enim confidunt in idolis · quæ sunt sine ani
ma · male iurantes · nocerise nonspērant; Vtraq ergo illis eueniunt digne ·
qui male sensēr deo · attendentes · & iniuste iurauer in idolis commententes
iustitiá; Hominú autem iustorú est uitæ · sed peccatorú poena · pambulat semp in
iustorú puaricatione; Tu aut dis suauis & uerus es · patiens & misericordia dis
ponens omia; & eni si peccauerimus tui sumus · scientes magnitudiné tuá · & si non
peccauerimus · scimus qui apud te sumus computati; Nosse enim te consummata
iustitia est · & scire iustitiam & uirtutē tuá radix immortalitatis; Nonenim iner
gentes nos hominú malearti excogitatio nec umbrosa picturæ labor

sempiterna tua
inaductione
plurimum quae tu
Inimicis imp
quem admodu
durus pater me
Absentes enim a
digentius eum
gr commemor
praua, pcepta d
tionib aut im
ne minus amu
quatur; Nonen
ornateria unus
noui generis im
odorem fum, p
solú, sura pote
ne his uno spú
uitæ; ·
em ualere ubi s
momentú flatu
descendit inter
mini, ppe penne
ner enim odiens
tu noluisses. Au
nasunt dne qu
Ideo illos qui ex
ns. ut reducta ma

Wolfenbüttel StA

12 Slg 3

Nr. 16

Sap. 14,15 – 15,4

(+ 11,7 – 12,2)

Foto: Nds. Staatsarchiv Wolfenbüttel Chr. Treptow

Nieders. Staatsarchiv in Wolfenbüttel

Archivbezeichnung: 12 Slg 3 Nr. 16

Dieser Reproduktion ist ausschließlich zum persönlichen Gebrauch des Bestellers gefertigt. Jeder andere Gebrauch bedarf der Genehmigung durch das Staatsarchiv. Für jeden urheberrechtlichen Mißbrauch haftet der Besteller.

Ubi monstrat sed Blasij in Northey Anno M.cc.xcij

Hec sunt reliquie · quas ambit imago Mbrkt.
Reliquie eiusde genitricis di hec sunt marie ·
S ci Andree apli · S ci Blasii epi & mr · Abdon
& Sennes · mrm · Viti mris · Pancracii martyris ·
S ci Mauricii & sociorum eius · Cornelii pp & mr ·
Alexandri pp & mris · Fabiani & Sebastiani · mrm ·
Veneri epi & mr · Vitalis mris · Celsi mris ·
& Scor Confessorum · Siluestri pp · Martini epi ·
Liborii epi · Felicis &c · Auctoris archi epi ·
& Scarum Virginum · Cecilie virg & mris · Petrue mr ·
Gertrudis virg · Iocunde v ·
Ista tenet cista · Stephanik sub nomine dicta ·
De Columna ad qua dns hic ligatus & flagellatus ·
De Mensa ad qua una cu genitrice sua cibu sumpsit ·
& de lectis amborum · Scorum apl̃or Andree · Iacobi ·
& Tathei · & Scor Martyrum · Stephani, pmris ·
Calisti pp & mr · Fabiani pp & mr · Cornelii pp & mr ·
Lamberti epi & mr · Cipriani epi & mr · Cosme &
Damiani · Quiriaci diacon & mris · Nycomedis mr ·
Apolonie mris · Ireru eiusde · Sergii & Bachi mrm ·
Silimnu mris · & Scor Confessor · Siluestri pp ·
Gregorii pp · Innocentii pp · Nycolai epi · & de barba ei ·
Seuerini epi · Paulini epi · Othmari abbis ·
& Scarum Virginum · ac mil · & Gertrudis · Margarete
Cistula · sed parcit concludit eburnea tales ·
De Sudore & de Sanguine dni nri ihu xpi ·

Wolfenbüttel StA, VII C Hs 46, fol. 32 (40)r

Foto: Nds. Staatsarchiv Wolfenbüttel Chr. Treptow

Nieders. Staatsarchiv in Wolfenbüttel
Archivbezeichnung: VII.C.Hs. 46
Dieser Film bzw. diese Fotokopie ist ausschließlich zum persönlichen Gebrauch des Bestellers gefertigt. Jeder andere Gebrauch bedarf der Genehmigung durch das Staatsarchiv. Für jeden urheberrechtlichen Missbrauch haftet der Besteller.

De lapide unq̃ stetit dñs qñ ascend ad celos. De panno q̃ munobus dñs unxerio.
De Spinea corona eius. & de .ii. Gena ipius.
De Lapide in quo ipse scripsit Digit nls tr.
De petra unde olim aquam produxit filii israhel.
De .ii. Ligno scę Crucis. De caluarię loco. Ite exeode.
De Terra super quam stabat quando dixit discipls suis
Pax uobis. De Virga Moysi. De urga Aaron.
De Terra Iordanis. De Capillis scę Mbalet. & de
De Vestimtis sci Iohannis evv. De cruce Andreę apli. .iiii. Vestimentis eiusdem. Sci Iohannis bapte. ę.
Sci p Andreę apli. Scoꝝ Martyrum Stephani .ii. promr.
Cornelii pp & mr. Fabiani & Sebastiani mrm.
De Cruciula eiusde. Laurentii diaconi & mris. Abdon .ii. & Sennes mrm.
Mauricii mr. Georgii mr. Crisogoni mri. Gereonii mri.
Thebeoꝝ mrm. De brachio scę Iuste mr. Innocentii mr. Quintini mris. Epiphanii mr. Sulpicii mris.
Longini mris. Zenonis mr. Vitalis mris.
Scoꝝ Confessoꝝ. Nycolai epi. Ludgeri epi.
Valerii epi. Odalrici epi. Sci Auctorii epi.
Willibaldi epi. Ruothberti epi. Adelberti epi. Gaudencii episcopi.
Theodori epi. Sigismundi & Lugei regum.
Benedicti abbis. Gauri abbis. Vicmii archiepi. Ansberti of.
Crescentii of. Vcciani pri. Brennii of. Andreę dormitorii.
Scę Marie Magdalene. & Scarum uirginum.
Cecilię v & mris. Walburgis v. Linę uirginis.
Prisce v & mris. Aldegundis uirginis. Afre mris.
Helenę reginę. Scarum .ii. uirginum ęxmti.
Hęc sunt in Cbpti scoꝝ pignora habmus. In maiori.
Sci Iohannis baptiste. Sci Andreę apostoli.

Wolfenbüttel SLA, VII C Hs 46, fol. 32 (40)v

Foto: Nds. Staatsarchiv Wolfenbüttel Chr. Treptow

Nieders. Staatsarchiv in Wolfenbüttel
Archivbezeichnung: VII C HS 46
Dieser Film bzw. diese Fotokopie ist ausschließlich zum persönlichen Gebrauch des Bestellers gefertigt. Jeder andere Gebrauch bedarf der Genehmigung durch das Staatsarchiv. Für jeden urheberrechtlichen Missbrauch haftet der Besteller.

Northeim

34

Sci Bartholomei apli. Sci Marci euangliste.
Stephani protomrtis. Blasii epi & mrtis.
Sci Nycolai epi & mrtis. aliorumq; scorum. quor
Nomina ds scit. In minori. ✝
Reliquie Scorum Thebeor v ꝯmemorac.
Sci Aue[ne]mi [Cor]nel archi epi. aliorumq:
Scorum. quorum nomina ds scit.
Sarcofago cineres scorum noscito tales.
Sci Bonifacii epi & mrtis. Lamberti epi & mr.
Sci Laurentii diaconi & mrtis. Ciriaci mr.
Vincentii mrtis. Scor Abdon & Sennes.
Scor Thebeorum. Tiburcii mrtis. Alexandri. mr.
Valentini mrtis. Sci Auctoris epi & confess.
Seruatii epi & conf. Sci Leonis p̄ p. De mappula
Seueri epi. De Casula sci Adalberti epi.
& Scor Gundolfi. Municipi. Maximini.
Amandi. Domiciani. Materniani. Anastasii.
& aliorum Scorum plurimorum. quorum
Nomina nobis quidem sunt incognita. sed
In libris uite sunt scripta; In Sermone Veteri.
De Ligno dni. De Vestimento d. De Sepulchro dni.
De Spongia d. De Lacte S. Marie ppetue v. & Capilli ei.
De Virga Moysi. Aaron. Sci Iohis b. Petri Bartholomei
Luce dploy. & Scor Martyrū. Stephani, pt. Syxti. pp.
Vin. Laurentii. Cyriaci. Mauricii. Magni. Pancratii.
Georgii. Zenonis. Crispiniani. Saluatoris. Lambti.

Wolfenbüttel StA. Vz C Hs 46, fol. 34r

Foto: Nds. Staatsarchiv Wolfenbüttel Chr. Treptow

Niedersächs. Staatsarchiv in Wolfenbüttel
Archivbezeichnung: VII C HS 46

Dieses Foto darf nur für persönliche Zwecke genutzt werden. Jede darüber hinausgehende Nutzung, auch auszugsweise, bedarf der Genehmigung durch das Staatsarchiv. Für jeden urheberrechtlichen Mißbrauch haftet der Besteller.

Sci Bartholomei apli. Sci Marci euangliste.
Stephani protomrtis. Blasii epi & mrtis.
Sci Nycolai epi & mrtis. aliorumq; scoy. quoy
Nomina ds scit. In minori. ✝
Reliquie Scorum Thebeor v ..... c.
Sci Auc[illegible]toris archiepi. aliorumq;
Scorum. quorum nomina ds scit.
Sarcofago cineref scorum noscito tales.
Sci Bonifacii epi & mrtis. Lamberti epi & mr.
Sci Laurentii diaconi & mrtis. Ciriaci mr.
Vincentii mrtis. Scoy Abdon & Sennes.
Scoy Thebeorum. Tiburcii mrtis. Alexandri. mr.
Valentini mrtis. Sci Auctoris epi & confess.
Seruatii epi & conf. Sci Leonis p p. De mappula
Seueri epi. De casula sci Adalberti epi.
& Scoy Gundofori. Munaferi. Maximini.
Amandi. Domiciani. Materniani. Anastasii.
& aliorum Scorum plurimorum. quorum
Nomina nobis quidem sunt incognita. Sed
In libro uite sunt scripta; In Scrinio Veteri.
De Ligno dni. De Vestimento d. De Sepulchro dni.
De Spongia d. De Lacte S Marie ppetue v. & Capilli ei.
De Virga Moysi. & Aaron. Sci Iohis b. Petri Bartholomei
Luce aplor. & Scoy Martyrū. Stephani, pi. Sixti. pp.
Vin. Laurentii. Cyriaci. Mauricii. Magni. Lancratii.
Georgii. Zenonis. Crispiniani. Saluatoris. Lambti.

Wolfenbüttel StA. VII C Hs 46, fol. 34 (42)r

Foto: Nds. Staatsarchiv Wolfenbüttel Chr. Treptow

Nieders. Staatsarchiv in Wolfenbüttel
Archivbezeichnung: VII. C Hs. 46
Dieser Film bzw. diese Fotokopie ist ausschließlich zum persönlichen Gebrauch des Bestellers gefertigt. Jeder andere Gebrauch bedarf der Genehmigung durch das Staatsarchiv. Für jeden urheberrechtlichen Missbrauch haftet der Besteller.

Scōrū quoq; Confessorum · Siluestri pp̄ ·
Sci Martini epi · Ludgeri epi · Valeri epi ·
Othalrici epi · Willibaldi epi · felicis epi · mettensis ·
Sci Benedicti abbis · Galli abbis · Magni of ·
Scārūq; Virginū · Agathe · Margarete ·
Agnetis · Gertrudis · Walburgis · Sophie ·
Artemie · Radegundis · Druthildę ·

Wolfenbüttel SLA, VII C Hs 46, fol. 34 (42)v

Foto: Nds. Staatsarchiv Wolfenbüttel Chr. Treptow

Nieders. Staatsarchiv in Wolfenbüttel
Archivbezeichnung: VII. C. HS. 46

Dieser Film bzw. diese Fotokopie ist ausschließlich zum persönlichen Gebrauch des Bestellers gefertigt. Jeder andere Gebrauch bedarf der Genehmigung durch das Staatsarchiv. Für jeden urheberrechtlichen Missbrauch haftet der Besteller.

nonposse subsistere· da nobis salutem mentis & corporis ut ea que
ppeccatis nris patimur· te adiuuante uincamus· ℣· Per
HDIEB; illis· ℣ Dixit moyses filius isrl· Si custodieritis mandata
que ego pcipio uobis & feceritis ea· ut diligatis dnm dm urm· &
ambuletis inomnib; uus eius adherentes ei· Dispdat dns omes gen
tes istas· ante faciē uram & possidebitis eas· que maiores & fortiores
uobis sunt· Omnis locus quē calcauerit pes ur ur erit· A deserto
& libano· & flumine magno euffraten· usq; admare occidentale
erunt termini uri· nullus stabit contra uos· Terrore urm & formidinē
dabit dns ds ur· sup omnē terram quam calcaturi estis· Sicut locut
ē uobis dns ds ur· ℣ rotec tor nr ℟ D nē ds uirtutum·
rotec tor nr aspice ds· ut qmalo⁊ nro⁊ pondere ꝑmimur· ꝑcepti
mscdia libera tibi mente famulemur· ℣· Lect· Libri machabeor
HDIEB; illis· ℣ Oratione faciebant sacerdotes· du offerrent
sacrificium ppopulo isrl· Ionatha incohante· ceteris aute: respon
dentib; & dicentib; Benefaciat uobis ds· & meminerit testamenti
sui qd adabraham· & ysaac· & iacob· locutus ē seruoru suo⁊ fideliu·
t det uobis cor omnib; ut colatis eu· & faciatis eius uoluntatem·
daperiat cor urm in lege sua· & inpceptis suis & faciat pacē· Ex
audiat oratione uram· & reconcilietur uobis· nec uos deserat
intempore malo· dns ds ur· ℣ ropiciꝰ esto ℟ A dimua nos ds· Op

Wolfenbüttel StA, 12 Slg 3, acc: L Act Abt. 2A Gr. VIII A Nr. 3
Verso

b3

Wolfenbüttel St A

12 Slg 3 L Alt 2 A Nr. 3

uſta deſideria cōpleantur ℣ dñm nr̄m ih̄m xp̄m ·

Exaudi nos miſericors ds̄ · & ecclie tue lumen oſtende ℣

mittet oratio mea inconſpectu tuo · inclina aurē tuam adpreces meam

domine ℣ Domine deus ſalutis mee · die clamaui & nocte coram te ·

Populū tuū qs̄ dñe ꝓpicius reſpice · atq; ab omnib; flagella tue ire

cundie clementer auerte ℣

Hodie; illis · Locutus ē moyſes ad dñm dicens · Reſpice

dñe de ſancto habitaculo tuo & de excelſo celorū habitaculo · & be

nedic populo tuo iſrl · & terrā quam dedisti patrib; nr̄is terram

lacte & melle manantem · Audi dñe dñs dī tuus p̄cepta

tibi ut facias mandata eius atq; iudicia · ut cuſtodias extorto cor

de tuo & extorto anima tua · Dñs elegit hodie te ut sis tibi de

ambules in uiis eius · & cuſtodias ceremonias illius · & mandata

atq; iudicia · & obedias eius imperio ℣ Et dñs elegit te hodie ·

ut sis ei populus peculiaris · sicut locutus ē tibi · ℣ Et cuſtodias

omnia p̄cepta eius · & faciat te excelſiorem cunctis gentibus ·

quas creauit in laude & nomen & gloriam suam · ℣ Et sis popu

lus sanctus dñi dī tui · sicut locutus est tibi Domine refugium fac tus

es nobis a generatione & ꝓgenie ℣ Priusquam montes fierent aut formaretur

terra & orbis a seculo & in seculum tu es deus ·

Deus qui nos in tantis periculis conſtitutos; pro humana sentis fragilitate

Wolfenbüttel StA, 12 Slg 3, aus:
L Alt Abt. 2 A Gr. VIII A Nr. 3

Wolfenbüttel StA

12 Slg 3 L Akt 2 A Nr. 3

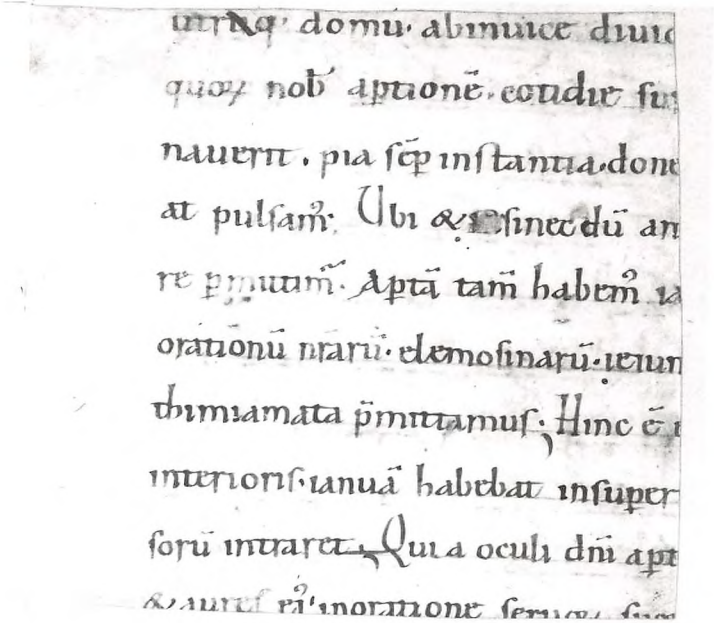

Wolfenbüttel StA, 12 Slg. 5
(ans: 11 Alt Blas) [alte Nr. 99]

Foto: Nds. Staatsarchiv Wolfenbüttel Chr. Treptow

Nieders. Staatsarchiv In Wolfenbüttel
Archivbezeichnung: 12 Slg 5

Diese Reproduktion ist ausschließlich zum persönlichen Gebrauch des Bestellers gefertigt. Jeder andere Gebrauch bedarf der Genehmigung durch das Staatsarchiv. Für jeden urheberrechtlichen Mißbrauch haftet der Besteller.

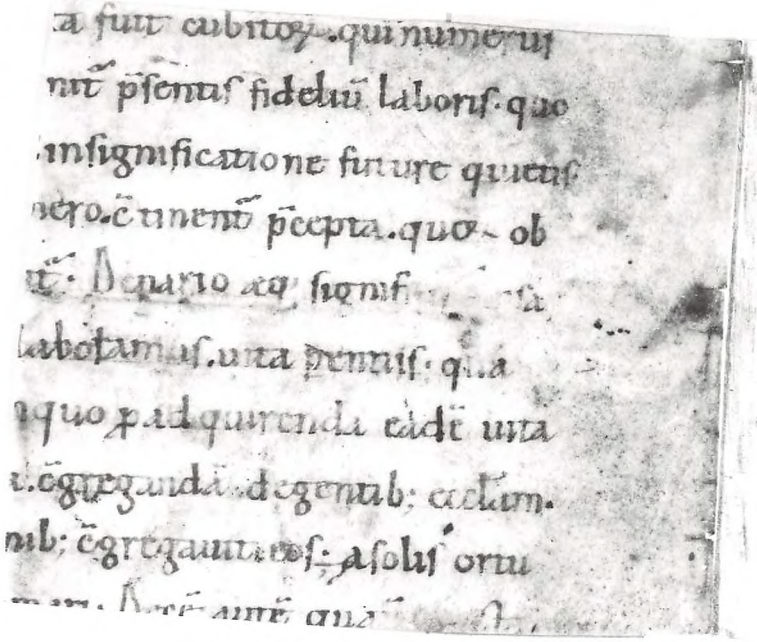

Wolfenbüttel StA 12 Slg 5
(aus: 11 Alt Blan) [alte Nr. 99]

Foto: Nds. Staatsarchiv Wolfenbüttel Chr. Treptow

Nieders. Staatsarchiv in Wolfenbüttel
Archivbezeichnung: 12 Slg 5

Diese Fotokopie ist ausschließlich zum persönlichen Gebrauch des Bestellers gefertigt. Jeder andere Gebrauch bedarf der Genehmigung durch das Staatsarchiv. Für jeden urheberrechtlichen Mißbrauch haftet der Besteller.

Wolfenbüttel StA, 6 Urk 11